

POLITIE OVER GROTE KERKSTRAAT: WE HANDHAVEN NIET

JULI/AUGUSTUS 2020

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN liwwadders

ANNA SMITS:

**‘Verkeerde
zuinigheid,
daar doen
wij niet aan’**

CURIEUZE WOEDE OVER WONINGBOUW IN DORPEN

Albert de Vries

WILHELMINAPLEIN WORDT
HÉT HORECAPLEIN **PAG 3**

Klaas Kasma

SORRY, VOOR MIJN EXPERI-
MENTJES **PAG 4**

André Keikes

EEN KUNSTWERK IS GEEN
LANTAARNPAAL **PAG 12**

Kasper van Dijk

MIJN WERK WORDT VERGELE-
KEN MET ESCHER **PAG 17**

INVESTERINGSDRIFT LEIDT TOT ONVERANTWOORDE SCHULDENBERG

KAMSMA

SCHOENEN

RUIMTOP!

HELIOFORM
VETERSCHOEN

€69,-

2 PAAR
€125,-

HELIOFORM VETERSCHOENEN IN DIVERSE KLEUREN & PRINTS VERKRIJGBAAR

KAMSMA
SCHOENEN

LEEUWARDEN

NIEUWE OOSTERSTRAAT 24
T. 058 - 216 24 96
WWW.KAMSMASCHOENEN.NL

VOLOP VOORDEEL!

IN DE BROUWERIJ

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

ONZE KAAART WORDT STOER: VEEL VLEES

Twee jaar brainstormen resulteert binnenkort in een horecabedrijf dat zijn weerga in Leeuwarden niet kent. Kosten nog moeite worden gespaard om aan het Zaailand een pand te renoveren en te restaureren waarin diverse horecadisciplines samenkomen: café, restaurant, terrastuin, hotel en bierbrouwerij. 'We gaan echt iets heel mooi neerzetten', vertelt Albert de Vries. Samen met zijn compagnons Martijn de Ruiter en Willem Adema hoopt hij dit najaar Leeuwarden te verrassen met de nieuwe zaak: In de Brouwerij.

Albert de Vries, werkzaam geweest bij ING, Martijn de Ruiter, nog actief als provinciaal medewerker afdeling inkoop, en Willem Adema, voormalig eigenaar van café Shooters aan het Ruiterskwartier, kennen elkaar van het laatstgenoemde café. Alle drie werkten ze er achter de bar. Later rijpte het idee om samen iets bijzonders te beginnen. Adema kocht drie jaar geleden het pand, dat nu wordt omgebouwd tot een eerste klas horecasensatie. Martijn en Albert zullen straks de bekende gezichten worden in de zaak.

Albert de Vries loopt met de verslaggever in grote passen door het historische pand dat gebouwd is in 1870. Op de bovenste etages zijn de elf hotelkamers gesitueerd, van het soort dat tegenwoordig valt binnen het concept van een boutique-hotel (een kleine hoeveelheid kamers met veel luxe en privacy in de binnenstad). Ze zijn bijna klaar. De drie mannen hebben ervoor gekozen om de voorname stijl zoveel mogelijk intact te laten of terug te brengen en dat betekent dat zelfs de bovenlichten met glooiende ronding van enkele ramen in de kamers worden teruggebracht. De monumentale trap blijft uiteraard behouden. Een lift die een en ander zou kunnen verstoren

blijft achterwege. 'Dit wordt een plek voor én eten én drinken én slapen. De binnentuin zullen we tevens opschalen naar nachthoreca. Het wordt een uniek concept voor Noord-Nederland', aldus Albert de Vries. Architect Van Ruth uit Dwingeloo tekent voor de restauratie en Studio Hup uit Leeuwarden voor het interieur.

Vooral de bierbrouwerij zal aan het geheel cachet moeten geven. Op een beurs in Neurenberg werd een showmodel op de kop getikt dat nu in het Aquaverium in Grou staat te wachten op ingebruikname. De gistingstanks zijn onderweg vanuit China. 'Dit wordt weer de eerste echte stadsbrouwerij in Leeuwarden. Nic Veenstra is onze brouwmeester. Deze halve Amerikaan is nu

bezig de recepten te schrijven voor onze speciaalbieren. Daarnaast diepten we een oud recept op dat we de Zaailanders hebben

OOK VEGAN KAN STOER ZIJN

genoemd, een blond boekweitbiertje. Ook zullen we bier met eten gaan combineren.'

Van de coronacrisis zijn de mannen wel geschrokken, maar 'gelukkig waren we nog niet open.' Het gaf het drietal de mogelijkheid om de punten nog scherper op de i te zetten. Dat gebeurt vooral op gebied van de restauratie. Zo liggen de restaurateurs Gabriëlla Westra en Randolph Algera uit Heerenveen al geruime tijd in een ligstoel bovenop een

drie meter hoge stellage de rozetten aan het plafond te restaureren. De kamer waarin ze werken is afgescheiden met plastic en

wordt rekening gehouden.' Dat neemt niet weg dat de Josper grill een prominente plaats inneemt in het bedrijf. 'Het is een op

muziek is er afwezig. In een belendende ruimte staat stukadoor Doeke Ynema zijn vakmanschap uit te oefenen. In het trapgat is Tonnie de Jong bezig om het oude behang te verwijderen. Circa dertig man stappen rond in het pand dat bij oud-Leeuwarders bekend staat als de groothandel van behangselpapierhandel Rath en Doodeheever.

Met het horecaconcept is zo'n 2 miljoen euro gemoeid, inclusief aankoop van het pand. Er zullen straks vijftig medewerkers hun brood verdienen. 'We hopen in het najaar te openen en van tevoren proberen we de Leeuwarders in de juiste stemming te brengen. Het restaurant telt 250 zitplaatsen en op het terras is plaats voor 100 gasten. De kaart die in wording is, ademt stoer. Veel vlees, al zijn we ons ervan bewust dat bijvoorbeeld vegan ook sterk in opkomst is. Ook met deze gasten

houtschool gestookte, gesloten grill die opgepookt wordt tot 400 graden. Naast vlees is hier ook plaats voor gegrilde groenten. Ook vegan kan stoer zijn.'

UNIEK CONCEPT

HET UNIEKE CONCEPT MET DE BIERBROUWERIJ IS ÉÉN VAN DE ELEMENTEN WAARMEE IN DE BROUWERIJ ZICH WIL ONDERSCHIEDEN VAN ANDERE HORECABEDRIJVEN IN DE STAD. 'DAARNAAST ZIEN WE HET WILHELMINAPLEIN, OFTEWEL ZAAILAND, ALS HÉT NIEUWE HORECAPLEIN VAN LEEUWARDEN. MOMENTEEL WERKEN WIJ AL MEE AAN HET STADSTERRAS DAT DOOR ACHT VERSCHILLENDE HORECABEDRIJVEN WORDT GEËXPLOITEERD. DEZE SAMENWERKING MOET EEN VOORBODE ZIJN VAN MEERDERE GEZAMENLIJK OP TE ZETTEN ACTIVITEITEN. DIT IS EEN INITIATIEF DAT DE FRIESE HOOFDSTAD NODE HEEFT GEMIST.'

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Gina Kamsma, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

HAAGENS

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

In een vorig nummer van Liwwadders vertelde Smits al over haar broodje gezond, een topper in haar Haagens-horecazaak in Dokkum. ‘Waarom zou dat hier niet lukken? Bij ons luidt het parool: kwaliteit, gastvrijheid en comfort. Dat zijn onze drie speerpunten en daaraan doen we geen concessies.’

‘Verkeerde zuinigheid, daar doen wij niet aan’

‘Waarom mensen naar Haagens toe moeten? We maken alles zelf en dat proef je. Zelfs de saucijenbroodjes worden in eigen huis gemaakt, dat is bij ons geen diepvriesding.’ Voor ondernemer Anna Smits staat het als een paal boven water dat haar nieuwe zaak Haagens aan de Tesselschadestraat in de smaak zal vallen bij de Leeuwarders, evenals het geval is bij haar overige zaken in Friesland.

In het voormalige Arbeidsbureau aan de Tesselschadestraat zijn inmiddels naast enkele bedrijven een twintigtal appartementen gerealiseerd. De woon-werkblokken ogen door deze transformatie meteen een stuk vriendelijker. Op de noordwesthoek, vlak naast parkeergarage Revius, is de nieuwe vestiging van Haagens gesitueerd. ‘Het is een mooie zonhoek aan een belangrijke doorgaande straat pal bij de rondweg en het WTC. Je kunt het als horecabedrijf eigenlijk niet beter treffen. We gaan er dan ook iets moois van maken.’

In Dokkum, de stad van Anna Smits, is Haagens een begrip. Haagens staat voor kwaliteit en begon ooit als delicatessenwinkel (kaas,

vleeswaren) van de gelijknamige familie. Anna Smits nam de zaak negen jaar geleden over nadat zij haar werk bij de lokale Rabobank had beëindigd. ‘Dat Haagens in Dokkum een begrip is komt omdat er niet wordt beknipt op kwaliteit. Dat deed de familie in het verleden niet, en dat doen wij ook niet. Verkeerde zuinigheid, daar doen wij niet aan.’

Eerder vertelde Anna Smits aan Liwwadders hoe zij in het algemeen denkt over de bedrijfstak horeca: ‘Dat beknipten is een fout die ik nog regelmatig zie voorbij-

komen in horecabedrijven. Ik ben een wijnliefhebber en krijg nog regelmatig wijn geserveerd die niet deugt. Dan weet ik één ding zeker: hier kom ik nooit weer. Men kiest te gemakkelijk voor de winstmarge. Werk je in de horeca, dan moet je geïnteresseerd zijn in mensen, dat moet voorop staan. Het lukt je niet om een florierende zaak te runnen door alleen de deur te openen en af te wachten. Het gaat om dienstverlening en begint bij begroeting van de gast als die jouw zaak heeft uitgezocht. Ze moeten blij de zaak binnenkomen en blij de zaak verlaten.’

Smits is eigenaar van de horecazaken Haagens, restaurant KB Food & Drinks, lunchroom De Zuster, pop-up wijnbar Mrs & Mrs Wine en pannenkoekschip De Admiraal in Dokkum en Haagens en Real Tosti (winkelcentrum Zaailand) in Leeuwarden. ‘Met Haagens in Leeuwarden zitten we op een dynamische plek en daar gaan we ons snel thuisvoelen. De zaak ligt enigszins decentraal ten opzichte van het centrum, maar die zaken hebben we in Dokkum ook. Wij zien

hierin juist een voordeel ten opzichte van andere horecabedrijven. Om op een kluitje te zitten en elkaar vliegen af te vangen; daarin heb ik niet zoveel trek. We willen een bedrijf dat op eigen kracht, en met inzet van onze medewerkers een fijn publiek aan zich bindt. Ik zou mij kunnen voorstellen dat bewoners van de wijken Westerparkwijk en de Schrijvers- en muziekbuurt het ook prettig vinden om in de nieuwe Haagens te vertoeven en deze zaak als een prettig uitstapje te gaan ervaren.’

‘Net als in onze andere zaken zijn we transparant waar het om de herkomst van onze producten gaat. De lokale slager en bakker geven we met hun producten een podium in onze zaak. Daarnaast vinden we de aandacht voor onze medewerkers van groot belang. Je moet als horecazaak kwaliteit en continuïteit bieden. Als je de zaak goed aan het lopen wilt houden, moet je continu in je personeel investeren. Het is ook voor mij niet altijd gemakkelijk, maar ik moet de leiding over een zaak uit handen kunnen geven. Daarnaast moet je als ondernemer planmatig denken, dat kan niet anders als werkgever van zo’n vijftien mensen. Je moet plannen maken voor de middellange termijn.’

KLAAS K. TE L.

Klaas zegt sorry!

Vanavond ga ik nog een poging wagen, ook omdat ik dat klotetouw niet meer van die nek van US HEIT af krijg. Ik heb gisteravond aan dat beeld staan scheuren als een gek, maar de mannen van de gemeente hebben waarschijnlijk aardig wat betonijzer in zijn onderstuk geduwd. Ik kreeg hem niet om. En toen ik het touw aan de trekhaak van mijn busje gebonden had, brak het. Langzaam in z’n twee laten opkomen, Klaas, zeiden de mensen die naar mijn poging keken. Maar ik was te boos en gaf vol gas, met een kapot touw als gevolg. Het met bladgoud versierde hek bij de ingang van het stadhuis ook bijna trouwens.

Maar een standbeeld van de Nassaus op een stadsplein, dat kan in deze tijd echt niet meer. Misschien is Willem Lodewijk dan zelf geen slavenhandelaar geweest, die lieve familie van hem was dat wel. Daar hoor je Bearn Bilker nooit over tijdens zijn rondleidingen over de Nassaus in Liwwadden maar ik kan je verzekeren dat ze onder andere in Brazilië aardig huisgehouden hebben. Om nog maar te zwijgen over wat onze vroegere zeehelden allemaal in naam van ons land hebben uitgehaald in Afrika en Indië. En dan wilde onze burgemeester, toen hij nog Tweede Kamerlid en zichtbaar was, onschuldige basisschoolleerlingen verplichten het Wilhelmus van Nassouwe te laten zingen. Ik heb mijn jongste dochter toen meteen gezegd dat ik ervoor zou zorgen dat ze uit de ouderlijk macht werd gezet en ook geen 5 euro kleedgeld per maand meer kreeg als ze ook maar twee woorden zou zingen van dat lied. Sorry, Sybrand. Maar als ik jou was, zou ik ook even gaan graven in je familiegeschiedenis om te controleren of je geen excuses moet maken voor het handelen van een of andere voorvader die zichzelf verrijkt heeft over de ruggen van andere mensen. Jij kunt daar ook niets (meer) aan doen, maar een publiek ‘sorry’ zou dan op zijn plaats zijn. Ik heb een voorouder die in Harlingen geronseld is om op een VOC schip te werken. Hij is ook nog teruggekomen en heeft toen een Fries famke bezwangerd. Anders was de kans groot geweest dat ik nu een lekker bruin kleurtje had gehad en eigenaar was geworden van Warung Kokki in Palembang. En ik ga daar sorry voor zeggen. Ik weet niet wat mijn voorvader heeft uitgehaald, maar ik zeg sorry. Er zijn trouwens nogal wat mensen in Azië wiens voornaam Kasma is. Dus dat hij wat uitgehaald heeft, is wel duidelijk.

Ik ga ook sorry zeggen tegen alle leerlingen van de School met de Bijbel in Tzummarum. Want die zijn heel erg gediscrimineerd door ons van de Openbare School. Iedere vrije woensdagmiddag sloegen wij openbaren de fynen in elkaar. Maakte toen niets uit. Zij hadden hun geloof en wij kregen op onze donder van onze ouders. Maar toch....

Ik moet er nog even over nadenken, maar misschien moet ik ook nog sorry zeggen tegen iedereen die vroeger ooit in mijn restaurant gegeten heeft. Jullie aten al mijn al dan niet gelukke experimentjes en durfden niet te zeggen dat jullie het niets vonden. Sorry mensen, meestal was het ook niets, maar mijn ego en ik hadden jullie geld nodig.

Waarschijnlijk komen nadat ik dit stukje naar de redactie heb gestuurd nog veel meer dingen in me op waarvoor ik mijn excuses had moeten aanbieden wegens discriminatie. In Amsterdam hebben ze een zwarte houten kop van een gaper boven een drogisterij weggehaald omdat het discriminatie zou kunnen uitlokken. Meteen dacht ik: wij hebben de witte uitvoering hiervan op de Nieuwestad hangen, die moet dan ook weg. Of zwart geverfd. Sorry alweer mensen, ik had het graag gedaan, maar helaas hadden de winkeliers van het pand wat teveel steunmuurtjes weggehaald zodat er gevaar voor instorting was. Daarna werd er in allerijl een hek omheen geplaatst waardoor ik er niet meer bij kon.

Gelukkig mag ik in de volgende uitgave weer een stukje schrijven en maak ik daar de resterende excuses voor alles wat mijn voorvaderen en ik fout gedaan hebben. En dan ga ik ook mijn excuses maken voor het feit dat dit blad al zolang deze, door mij geschreven, discriminerende en vaak vrouwonvriendelijke stukjes plaatst.

Maar alsjeblieft mensen, help me bij mijn volgende poging om het standbeeld van US HEIT om te trekken. Net als Zwarte Piet past die persoon niet meer in deze moderne en tolerante samenleving.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

DOE MEE,
DONEER!
WWW.LIWWADDERS.NL

- HUIS AAN HUIS IN DE WIJKEN
 (WISSELEND) WESTEINDE EN IN DE BINNENSTAD VAN LEEUWARDEN EN IN GROU EN BITGUMMERMOLE
- VERSPREIDPUNTEN
 (DIE REGELMATIG WORDEN AANGEVULD; MET STER* MEERDERE MALEN)

CAMMINGHABUREN: JUMBO*, ALBERT HEIJN*, PRIMERA, BAKKER VAN DEN BERG, SLAGER SMIT, RENÉ FISH AND CHIPS, WIJKCENTRUM, GEZONDHEIDSCENTRUM; **VRIJHEIDSWIJK:** JUMBO*, MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM; **BILGAARD:** ALBERT HEIJN*, BAKKERIJ VAN DEN BERG, SCHOEN- EN SLEUTELSERVICE BILGAARD, SLAGER SMIT, GROENTEZAAK YNE EN HINKE VAN DER MEULEN; GEZONDHEIDSCENTRUM, CAFÉ BILGAARD, PRIMERA, SNACKBAR DOUBLE FF, CHINEES-RESTAURANT MEI WAH; **WESTEINDE:** POIESZ*, SNACKBAR DE TILLE, KAPPER, ZORGCENTRUM SWETTEHIEM, GEZONDHEIDSPLEIN WESTEINDE; **VALE-RIUS:** VISZAAK DE GEZONDE APOTHEEK*, ELY'S LUNCHROOM, TANKSTATION VALERIUSSTRAAT; **WESTEN:** HOTEL WTC, KAMER VAN KOOPHANDEL, MEUBELZAAK DE TIJD WONEN, EUROHOTEL; **NIJLÂN:** LIDL*, ALDI*, CAFÉ 'T WAP, DALSHIEM FOTOGRAFIE, PIZZERIA ADRIANO; **ALDÂN:** POIESZ*, SNACKBAR DOUBLE FF, APOTHEEK BENU, ZORGCENTRUM ERASMUSHIEM, ZORGCENTRUM ALDLÂNSTATE, TANKSTATION ALDLÂNSDIJK, MEDISCH CENTRUM LEEUWARDEN; **HEECHTERP/SCHIERINGEN:** POIESZ*, SNACKBAR RONDWEG, WIJKCENTRUM; **CAMBUURPLEIN:** JUMBO*, PRIMERA, APOTHEEK BOITEN*; **WINKELCENTRUM LEEUWERIKSTRAAT:** JUMBO*, PRIMERA TROELSTRAWEG, SNACKPOINT DE LEEUWERIK; **BLEEKLAAN E.O.:** POIESZ*, JUMBO*, TRYATER; **VLIET:** SNACKBAR 'T VLIET, SNACKBAR DE CENTRALE, BAKKER TROMP, HALAL SLAGERIJ ATLAS; **ORANJEWIJK:** ALBERT HEIJN*; **ACHTER DE HOVEN:** EETHUIS POTMARGE, WIJKCENTRUM J.H. KNOOPSTRAAT; **TIJNJEDIJK:** ALBERT HEIJN XL* (MIRO), AKO, VISZAAK HOLLANDER, TUINCENTRUM KLAVER, BP TANKSTATION; **WINKELCENTRUM SNEKERTREKWE:** JUMBO*; **SCHRANS:** ALBERT HEIJN*, SLAGERIJ VREDE*, DECO HOME, BIO BIJ JANSSEN, FRIESE SCHRIJFKAMER, GALERIE DOET BOERSMA, SCHOOTSTRAVIS*, FIETSSSTATION 058, TABAKSZAAK PETER VAN DER KAMP*; **ZUIDERBUREN:** JUMBO*; **DE HEMRIK:** RESTAURANT JUPITER, GROOTHANDEL MAKRO, SNACKBAR HEMRIK, FRIESCHE OLIE EN VERFHANDEL, OMROP FRYSLÂN; **DE ZWETTE:** SNACKBAR LORENTZ, DE FABRIEK, GROOTHANDEL SLIGRO, CRYSTALIC, MOTOPORT LEEUWARDEN; **GROTE WIELEN:** RESTAURANT DE GROTE WIELEN

CENTRUM LEEUWARDEN: ORANJE HOTEL*, AKO STATION*, STATIONS KAPPER*, CAFÉ DE STEE, CAFÉ WAPEN VAN LEEUWARDEN, RESTAURANT DE WALRUS*, RESTAURANT SPINOZA, RESTAURANT DE YSERMAN, CAFÉ ORANJE BIERHUIS, CAFÉ DE TOETER, IERSE PUB PADDY O'RYAN, WIJNBAR SJODDY, EETCAFÉ HET LEVEN, DE WERELD VAN THEE, HOTEL STADHOUDERLIJK HOF, HOTEL 'T ANKER, HOTEL POST PLAZA*, SIGARENZAAK TETMAN DE VRIES, RESTAURANT DE WAAG, LEKTUURHAL OVER DE KELDERS*, RESTAURANT SARAY, RESTAURANT BOSPORUS, RESTAURANT EINDELOOS, RESTAURANT FELLINI, DOPPIO ESPRESSO*, RESTAURANT DE BURGEMEESTER VAN NAPELS, FIRE CAFÉ*, BARREVOETS, URKER VISZAAK, RESTAURANT DE KOPE-REN TUIN, CAFÉ DE MARKIES, LUNCHROOM DE BROODTROMMEL, CAFÉ DE BRASS, RESTAURANT BELLEVUE, RESTAURANT DE VLIEGENDE HOLLANDER, BAGELS AND BEANS, BAKKER BART, SPAR, LUNCHROOM SPIEGELAAR, CAFÉ WOUTERS, DE-CAFÉ, EETCAFÉ DIKKE VAN DALE, DE BRASSERIE MARIA LOUISE, CHINEES RESTAURANT KOTA RADJA, EKO PLAZA*, SLIJTERIJ JELLE, CROISSANTERIE VITTORIO, SNACKBAR ELY'S, ALBERT HEIJN*, VAN DER VELDE BOEKEN*, GALERIE DE ROOS VAN TUDOR, GALERIE DE VRIES, FRIESCHE CLUB, NEUSHOORN, KUNSTKADE, RABOBANK ZAAILAND*, BRASSERIE FRIES MUSEUM*, GRAND CAFÉ Z, SCHOUWBURG DE HARMONIE, HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN, TRESOAR, BIBLIOTHEEK DBIEB*, VVV ACHMEATOREN, STADHUIS, STADSKANTOOR OLDEHOOFSTERKERKHOF, PROVINCIEHUIS*

WIRDUM: SPAR, HOTEL-CAFÉ DUHOUS • **GROU:** ESSO TANKSTATION, HOTEL OOSTERGO, THEEHUIS, VISZAAK, JUMBO*, POIESZ, SNACKBAR TAMARINDE, EETHUIS AMICAAL • **WARTEN:** SKUTHÛS • **WERGEA:** SUPERMARKT ATTENT HANSMA, SLAGER HARMKE ANEMA • **DRONRYP:** IT HOLT • **MENALDUM:** POIESZ • **JELLUM:** RESTAURANT JONKER SIKKE • **WEIDUM:** HOTEL WEIDUMERHOUT • **AKKRUM:** POIESZ, HERBERGH DE CLEEF, BAKKERIJ BOONSTRA • **ROORDAHUIZUM:** DE BLAUWE TENT, SLAGERIJ • **WYTGAARD:** DORPSWINKEL DEELSTRA • **STIENS:** ALBERT HEIJN*, POIESZ*, JUMBO*, EATCORNER PITER JELLES, VISKRAAM, BRUNA, PRIMERA, TENNISVERENIGING • **HURDEGARYP:** ALBERT HEIJN, POIESZ, SLAGER RYPMA, PRIMERA, HOTEL VAN DER VALK, VISKRAAM BINNE VAN DER KOOI • **OENTSJERK:** BAKKER BRAAKSMA • **WYNS:** DE WINZE • **GYTSJERK:** ALBERT HEIJN*, TANKSTATION VAN DEN BELT, POSTKANTOOR

AANGEPASTE VERSPREIDING WEGENS CORONAVIRUS:
 EXTRA KRANTEN BIJ DE SUPERMARKTEN

Prijsvraag

De mannen in de koets zijn Ap Timmermans en Geert Beuneker, bestuurders van de NV Stadsherstel Leeuwarden. Zij waren onderweg om de scheidende directeur Gabe Yntema en zijn vrouw Janke op te halen voor een afscheidsreceptie in de Waalse Kerk. Ook Timmermans en Beuneker namen die dag afscheid als bestuurder van de NV Stadsherstel.

Dit alles speelde zich af tijdens het hoogtepunt van de bankencrisis. De NV Stadsherstel stond er toen financieel al niet zo goed voor, wat twee jaar later eindigde in een faillissement van de NV. Dit had voorkomen kunnen worden als de gemeente Leeuwarden bereid was geweest om € 140.000 extra subsidie te verlenen.

De NV Stadsherstel Leeuwarden heeft in overleg met de gemeente Leeuwarden de panden in de Minnemastaart, waar een lijk-kistenfabriek zat, laten restaureren.

Jan van der Wal

Ook een mooi verhaal bij de nieuwe foto? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
 8911 CJ Leeuwarden
 0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
 VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

MaTCH TALENTEN

Door Andries Veldman • Foto's Simon van der Woude

‘De toekomst voorspellen, daar ben ik niet van. Ik ben meer van balans en inzicht.’ Wie Henriëtte Henkes tegenover zich heeft ziet een en al strijdlust. Daarvan is de burgemeester van Urk, die ze, naar ze zelf zegt ‘op een nette manier’ klem reed, inmiddels ook op de hoogte. Henkes komt met haar stichting MaTCH Talenten op voor de zwak bedeelde medemens. Ze is niet voor een kleintje vervaard. Onlangs is Henriëtte hulpverlenster en personal coach ook werktuigbouwkundige. Henriëtte Henkes: ‘Ik denk er over na.’

De werkzaamheden van Stichting MaTCH Talenten zijn ook buiten de winkel waarneembaar. Donateurs leveren een bijdrage, maar er is ook een bus aangeschaft om meubelstukken of materiaal bij de donateurs op te halen. Henriëtte Henkes: ‘Soms worden we ingeschakeld om huisraad op te halen bij iemand die net overleden is. Ouderencentra willen dat de kamer snel wordt ontruimd. Soms te snel. Het is wel eens voorgekomen dat wij werden gevraagd door nabestaanden om spullen op te halen terwijl hun dierbare nog aanwezig was in die ruimte.’

‘Ik dacht: hij zal weten wat zijn burgers meemaken’

In de voormalige winkels van slagerij De Bras en het oude Kruidvat-winkel midden in winkelcentrum Bilgaard waar MaTCH Talenten sinds vorig voorjaar is gevestigd, is het een komen en gaan van publiek. In de als winkel ingerichte hulpverleningsorganisatie keurt de een de opgestelde tweedehands meubels, de ander koopt er een zakje drop, iemand anders snuffelt in kleding en er worden Fries bier, worst en kruidkoek verkocht. Het is een wonderlijk geheel met één constante: Henriëtte Henkes. Ook haar man Marchel speelt een onmisbare rol, maar wijst bij bepaalde zaken toch overduidelijk naar zijn vrouw. Die zit wanneer de verslaggever arriveert achter de lunchtafel te schilderen met stagiair Nick van de Friese Poort. Nick wil militair worden maar is tijdelijk geparkeerd in Bilgaard. Terwijl het meesterwerk (‘Ik ben geen Picasso of Rembrandt’) vordert, vertelt Henriëtte over haar stichting, de kringloopwinkel, de gemeente Leeuwarden en het landelijke sociale stelsel, waar we echt niet omheen kunnen.

Om maar met de laatste ontwikkelingen op zorggebied te beginnen: het ziet er voor de hulpbehoevenden steeds slechter uit. In 2021 worden veel jong volwassenen – en vooral hun ouders of voogden – voor de keuze gesteld: of je krijgt een klein beetje WMO-geld en voor de rest moet je je maar zien te redden, of je moet een tehuis op zoeken. Je kunt ook bij je moeder en vader blijven wonen die, mochten zij een uitkering hebben, dan wel gekort worden. Meer smaken zijn er binnenkort niet.

Het maakt de pitbull in Henriëtte los. Volgens haar kan het ook allemaal een stuk eenvoudiger wanneer in beginsel de zware van de lichte hulpbehoevenden worden gescheiden. ‘Als je dat doet, is er al veel gewonnen.’ Maar wie luistert er nu naar een ervaringsdeskundige met een grote kringloopwinkel waar koelkasten naast Fries bier staan opgesteld? ‘Bij de gemeente Leeuwarden zien ze ons als een commerciële onderneming en dat is niet helemaal onterecht. Wij willen onze eigen broek ophouden, maar dat betekent niet dat we hier in luxe baden. Ze zien mij als iemand die iets uitbuit en dat is onterecht. Alle teamleden van MaTCH talenten zijn vrijwillig aan de slag met de Talenten (zo noemen wij de jong volwassenen) om die met het verdiende geld verder te laten ontwikkelen. We gunnen hen educatie en groei naast hun sociale inzet.’

Henriëtte Henkes is van vele markten thuis. Als werktuigbouwkundige kwam ze bij de Gasunie terecht waar ze de inkoop en de voorraden onder haar hoede had. Later kwamen daar het keuren van koppelingen en het beheer van de technische documentatie bij. Ze werkte bij Kooi in Vrouwbuurtstermolen (Kooi-aap heftrucks), bij A. Hak grondwerken, Miedema Hout en Van der Heide bliksembeveiliging. Ook was ze nog twee jaar werkzaam bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) en heeft ze zelf een boek geschreven en uitgegeven. Dat ze geswitcht is naar de zorg kwam voor een deel voort uit de handicap van zoon Thomas. ‘Die wilde bij de spoorwegen, maar hij is meervoudig

beperkt. Hij is en was de inspiratiebron voor het opzetten van deze stichting MaTCH Talenten. Thomas mag graag bij de kassa het overzicht bewaren waar een van de vrijwilligers hem assisteert.’

Aanvankelijk werd de Chiel-Thomas stichting opgericht vernoemd naar de meervoudig beperkte jongens Chiel ter Haar en Thomas Henkes, met ondersteuning als doel. Deze stichting is in 2017 opgegaan in de stichting MaTCH Talenten met een

Wat zij allemaal voor elkaar bokst. Het is een wonder. Het is een beest. Mee naar de rechtbank. Alles uitzoeken en uitlegen en resultaat boeken.’ Henriëtte: ‘De zorgmoeder en ik zagen de burgemeester fietsen en reden hem op een nette manier klem. Ik dacht: hij zal weten wat zijn burgers meemaken.’ En hoe gaat dat in haar eigen Leeuwarden? ‘Ze zijn hier log en laks. Wij hebben geen subsidie nodig en dat is ons geluk. Zowel onze burgemeester en als wethouder van Jeugd en Gezin

Wij gaan uit van zelfredzaamheid en bieden een opleiding aan

strijdvaardiger doel: meerdere jongvolwassenen helpen. Daarnaast fungeert de stichting (lees: Henriëtte) als een soort ANWB en in de praktische uitvoering kan de winkel worden gezien als een moderne variant op de sociale werkplaats. ‘Wij gaan uit van zelfredzaamheid en bieden een opleiding aan. Die twee dingen, daar gaat het om.’ Ouders krijgen te maken met veel regelingen en worden van de vaak vele wijzigingen soms horendol. Zo zijn er de Wet Langdurige Zorg (WLZ), de Zorgverzekeringswet en de Jeugdwet. Inmiddels weet Henriëtte de weg in dit woud aardig te vinden en adviseert ze belanghebbenden uit Eindhoven en Someren. Op Urk dreigde een ouderpaar over de regelingen te struikelen totdat Henriëtte op hun pad kwam. Marchel: ‘Dan is ze als een terriër.

hebben geen trek om onze stichting te verblijden met een bezoek. Gelukkig komt wethouder Douwstra van Economische Zaken binnenkort wel kijken (er staat een werkbezoek gepland in september) hoe wij hier succesvol en vooral positief sociaal aan het ondernemen zijn.’

‘Dertig jong gezinnen had ik onder mijn hoede en hen wil ik via de ouders zo krachtig als kan op eigen benen laten staan zodat het kind met beperkingen, maar ook de gezonde broertjes en zusjes, mee worden genomen. Leeuwarden worstelt met de indeling van de jongvolwassenen. Dan wordt er al gauw gezegd: ga maar naar beschermd wonen. Niet beseffend wat hiervan de consequenties zijn voor zorgouders.’

Binnen- en buitenzonwering van eigen fabricage

Openingstijden
ma. t/m vr.: 10.00 tot 17.00 uur
zaterdag: 10.00 tot 14.00 uur

“Ze zeggen dat we snel zijn”

Zwettestraat 29B | 8912 AV Leeuwarden | Telefoon: 058 213 2988 | mail@zonweringcorrect.nl

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Tijdens mijn wandeling op een mooie zondagochtend trof ik GERRIT-JAN TEN BLOEMENDAL voor het station aan. De mede-eigenaar van coffeeshop De Os was er vroeg bij. Terwijl de eerste klanten bij de AH TO GO afdropen omdat bakker/kunstenaar/fotograaf JASON STUURHAAN zijn baksels nog niet klaar had, bespraken we het wel en wee in de stad. Ten Bloemendal had zich over de bestuurlijke coulance ten aanzien van de horeca nogal verbaasd. Plotseling mag alles maar. Het ene na het andere terras krijgt vergunning of kan worden uitgebreid, aldus de coffeeshophouder, die vertelde ook wel een gezellig wietterras op het Oldehoofsterkerkhof te willen exploiteren maar bijvoorbaat apen en beren op zijn weg zag. De verwondering over de bijzondere bestuurlijke benadering van het onderwerp volksgezondheid in relatie tot wiet, alcohol en corona bleef voor het station hangen. Toch mooi dat we, nadat we plotseling dicht moesten, toch weer als loket open konden.

De terrassenexplosie was mij ook al opgevallen. Wouters pakt er een paar meters bij en bij het pannenkoekenschip zijn op de Willemskade grote tafels geplaatst. Op het Wilhelminaplein is een Stadsterras verschenen, twee terraspramen liggen er voor café De Dikke van Dale op de Nieuwestad, bij de Waag is het benauwde terras aan de voorzijde eindelijk uitgebreid in oostelijke richting (waarom niet geheel rondom?) en zelfs het terras van Neushoorn is na lange tijd weer geopend.

We hebben dus een coronacrisis nodig om in Leeuwarden ondernemend te worden. Ik ben wel benieuwd hoe de tientallen ondernemers zich voelen die zich in het verleden met hun plannetjes bij het loket van de gemeente vervoegden en, na van het kastje naar de muur te zijn gestuurd, bot vingen. Je kunt met het aantal teleurgestelde Leeuwarder ondernemers een Cambuurstadion vullen.

De nieuwe ondernemer van voorheen de Stadthouder wilde zijn terras uitbreiden richting pijp: mocht niet. Vraag de Wergeaster aannemer naar zijn plan om praamvaarten (nu een groot succes) door de binnenstadsgrachten mogelijk te maken en hij krijgt spontaan het zuur. De aanleg van een klein steigertje? Geen sprake van. De eigenaar van het koffietentje in de bibliotheek in De Beurs wilde twee tafeltjes op het bordes plaatsen: ben je mal. Ook zijn plan om een paar terrasstoelen rond de

Mercuriusfontein te plaatsen, een prachtlokatie, kon niet worden gehonoreerd. De serveerster kon eens aangereden worden door een fietser. GUUS DE LA BIJE zaliger offerde eens om een terras langs de gracht bij de Beurs te plaatsen. Ben je gek, zei de gemeente. Campus Fryslân heeft van de Beurs nu een publieksonvriendelijk bastion gemaakt. En zo kan ik nog wel even doorgaan. De sfeer op het stadhuis was: kan niet, wil niet, mag niet. Horecaman KEES VAN DER MEER van de Vrouwenpoort had het snode plan opgevat om een terras aan te leggen voor schouwburg De Harmonie, die daarvoor geen animo bleek te hebben, terwijl het terrein ervoor is ingericht. PvdA-raadslid HEIN DE HAAN was er als de kippen bij om bezwaren, die Van der Meer al kundig had weerlegd, op te werpen. Ging ook niet door.

Van der Meer was ook betrokken bij Netwerk Coltrane, een ongeleide club van doeners, die al ver voor OANE HOEKSTRA en RITSKE MERKUS met een stadsstrand op de proppen kwam. Niet op een industriële lokatie, maar aan de Westerplantage. Bouwkundig tekenaar HANS VOSSEN-BERG had het ontwerp al klaar. Vossenbergs tekende ook het plan van de contouren van het op stapel staande bouwblok tus-

sen Wilhelminaplein en Ruiterskwartier waarin nu onder meer koffiezaak Doppio en restaurant Fellini gevestigd zijn en dat een belangrijke rol speelde bij het destijds gehouden eerste en enige Leeuwarder referendum. De vraag luidde toen: is dit bouwblok wel nodig en houdt het college zich aan haar belofte dat hier zaken worden gevestigd van bovensteedse allure? Hier zouden echte publiekstrekkingen gevestigd worden waar de gehele Friese bevolking likkebaardend op af zou komen. Met stellages van steigers en hoogwerkers werd het bouwblok op ware grootte met hulp van leden van Orca nagebootst. Het idee van AART NIEUWLAND (nog altijd een Coltrane) oogstte veel bewondering. Het prachtige bouwsel van Vossenbergs en Nieuwland kon doorgaan, waarschijnlijk omdat het een dag later werd afgebroken. Of het college zich aan haar woord heeft gehouden voor wat betreft de bijzondere winkels mag u zelf beoordelen.

Ik kan nog wel even zo doorgaan. Nogmaals: een Cambuurstadion vol teleurgestelden is gemakkelijk te vullen. Zelfs het Hertje loopt vol. Groenteboer MARTIN VAN DER MEULEN en de zijnen werden na 84 jaar aardappelen en groenten afwegen verdreven uit de Oosterstraat. De ondernemer zag tientallen parkeerplaatsen verdwijnen aan de Tweebaksmarkt en wenste er graag twee (!) plekken voor terug in de Kruisstraat naast zijn winkel. Hij kreeg het niet voor elkaar. Van een ambtenaar kreeg hij recht in zijn gezicht te horen: wat doe jij nog in de binnenstad? Vraag WOBBE VAN SEIJEN naar zijn jarenlange strijd rond het afmeren van zijn rondvaartboten. Laat ik ophouden. Ze zullen soms te woest hebben geopereerd en dan sluit het loket, maar zoals ook al eens bleek tijdens een bijeenkomst in het Historisch Centrum, waar de uit Leeuwarden gevluchte ondernemer van een automaterialenhandel aan het Ruiterskwartier aan het woord was: Leeuwarden is allerm minst een vriendelijke stad voor ondernemers. Kunnen de Leeuwarder (amateur)historici deze actuele kwestie niet eens oppakken? Is het niet zo dat we uit de geschiedenis lessen kunnen en moeten trekken? De hele dag achteruitkijken gaat ook vervelen.

Hoe gaat dit nu verder? Worden de teugels weer aangehaald wanneer corona in de slaapstand blijft? Of dringt eindelijk het besef door dat de motor van de economie niet met behulp van stimuleringsmiddelen en prietpraat over circulair aan de praat wordt gehouden maar door onvervalst lokaal ondernemerschap.

FLEXIBELE HUURPRIJS STORAGE SPOT

Rollema opende onlangs Storage Spot, opslagruimtes die gehuurd kunnen worden op bedrijventerrein De Hemrik.

Jelle Rollema vertelt: 'Storage Spot is net weer even wat anders dan anders. Wij bieden ruimtes aan in een mooi geoutilleerd pand. Iedere gebruiker kan 24/7 via een pasjes-systeem bij Storage Spot terecht. Goederen kunnen zelfstandig worden overgeslagen in een afgesloten, overdekte ruimte. We hebben er alles aangedaan om het voor de huurders zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Ook met de flexibele huurprijs van de ruimtes spelen we in op het gemak om goederen elders onder te brengen. Vanaf 30 euro per maand zijn de boxen voor iedereen beschikbaar. Mocht er toch nog hulp nodig zijn, dan zijn we uiteraard bereid om de helpende hand te bieden.'

De Rollema's willen een rol spelen bij de maatschappelijke ontwikkelingen zoals milieu en energie. Maar lopen met hun ambitie regelmatig tegen grenzen aan. 'De ambitie om te vergroenen is mooi, maar je verwacht in een ontwikkeld land niet dat vergroening de economie in de weg zit.' Ondernemer Tjalling Rollema keek raar op van de brief die hij van netbeheerder Liander ontving nadat hij bij dit bedrijf aan de bel had getrokken. Wat blijkt? Bedrijvenpark De Hemrik zit aan de maximale capaciteit van levering van elektriciteit. 'Liander adviseert om op te houden met ondernemen, anders kan ik dit niet uitleggen. Liander is drukdoende op met oplossingen te komen, maar zij zitten op de korte termijn wel met een tekortschietend netwerk.'

De ambitie van Rollema om 4500 zonnepanelen op zijn nieuwe pand aan de Poolsterweg (het voormalige kaaspakhuis van Frico) te leggen gaat niet lukken. 'Ik mag ze er wel op leggen, maar ze worden niet aangesloten.' Zoon Jelle vult aan: 'Je kunt, als ik het goed begrijp, alleen nog extra capaciteit krijgen wanneer je een lege loods aankoopt en de hoeveelheid stroom die er werd gebruikt overhevelt naar je nieuwe pand.'

Het grootste deel van het voormalige pakhuis is ingenomen door Huhtamaki, die hier werkt aan een oplossing voor het plastic in de supermarkt. 'Zo'n bedrijf past prima bij onze filosofie. Ze zijn druk bezig een alternatief te ontwikkelen voor de milieubelastende verpakkingen. Hier op de Hemrik werkt men onder meer aan de opstelling van een productielijn waar de alternatieve verpakkingen van de lopende band moeten gaan rollen.'

Ook ingenieursbedrijf Skidworx is gevestigd in het pand aan de Poolsterweg. Winkels zoals meubelzaak Winje Wanje die hun magazijn de deur uit doen en de vrijkomende ruimte benutten voor hun winkel zijn huurder geworden. Rollema: 'Je ziet steeds vaker dat winkels besluiten om hun magazijnen anders te benutten. Ze krijgen hierdoor meer verkoopoppervlakte en zo'n magazijn buiten de deur is ook gunstig voor de belevering. Steeds meer gemeenten gaan ertoe over om de grote distributiebedrijven buiten de binnenstad te houden en goederen met elektrische wagentjes te verplaatsen vanuit een magazijn op het bedrijventerrein.'

DE VOORSTELLINGEN IN HET KOEPELTHEATER ZIJN VOORLOPIG AFGELAST

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisblaadje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en stamtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders af en toe huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgumermolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website?

Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

NIEUW GEOPEND IN LEEUWARDEN!

Haagens Lunchroom

Wie zijn wij

In Dokkum zijn we al meer dan veertig jaar een begrip en vanaf juli 2020 openen we onze tweede vestiging in Leeuwarden aan de Tesselschadestraat 35a (onderin het Roemerhuys).

Wij houden van kwaliteit, gezelligheid en echt lekkere huisgemaakte broodjes, salades, pokebowls, burgers en plates. Maak kennis met onze uitgebreide menukaart waarbij we vooral werken met lokale verse producten zoals kaas van de kaasboer en vlees van de slager.

Onze trots is het **broodje gezond**. Een royaal belegd broodje overgoten met onze huisgemaakte saus van geheim recept. Pas op; eenmaal geproefd en je wilt nooit meer anders.

WELKOM BIJ HAAGENS LUNCHROOM

HAAGENS LUNCHROOM | TESSELSCHADESTRAAT 35A | 8913HA | LEEUWARDEN
WWW.HAAGENS.NL | INFO@HAAGENS.NL | 058-7410007 | PARKEREN NAAST DE DEUR

Douwe Keizer weet het even niet meer wanneer hem gevraagd wordt hoe hij denkt uit de malaise van vandaag de dag te komen. De man die drieëntwintig jaar lang als secretaris van de Kamer van Koophandel van Friesland en daarna acht jaar als directeur van de Friesland Bank in het centrum van het Friese bestuursleven zat en nu zeeën van tijd heeft (de titel van zijn nieuwe boek) heft zijn handen in de lucht. In Zeeën van tijd beschrijft hij zijn liefste bezigheid: de scheepvaart. Het liefst zeilde hij vandaag nog zorgeloos de haven uit.

‘Ik heb geen idee hoe je dit probleem moet oplossen’

Dat hij geen idee heeft, of zelfs maar een begin van een oplossing om de coronacrisis te lijf te gaan betekent niet dat de 80-jarige gepromoveerde sociaal-geograaf niet meer midden in het leven staat. Integendeel. Op de vrijdagmarkt, waar de verslaggever hem treft, geeft hij ter hoogte van de Volendammer viskraam zijn mening ten beste aan wie het maar horen wil. Vanuit zijn ruime hoekappartement aan de mr P.J. Troelstraweg – met zeevaarthoekje – en zijn pied-à-terre aan het IJ in Amsterdam beschouwt Keizer de wereld. Bepaalde ondernemers zijn hem overigens nog lang niet vergeten. De ondernemersvereniging van Surhuisterveen (de opvolger van de Spaarbank Surhuisterveen) stuurt hem jaarlijks een boeket bloemen ter ere van zijn verjaardag. En dat nu al dertig jaar lang. Zijn vrouw Margriet: ‘Hij is op 10 mei 1940 geboren. Zijn vader rende die dag naar het stadhuis, bang als hij was zijn zoon als Duitser te moeten aangeven.’ Mischien was Der Kaizer ook nog niet zo gek geweest.

Een gesprek met Douwe Keizer springt van de hak op de tak, de uitweidingen raken vele oevers. De brede belangstelling omspant heden en verleden. Regelmatig belandt het gesprek bij Keizers magnum opus uit 2015: Er viel genoeg te beleven. Een bijzonder boek, zeker voor Friese uitgaven, waarin hij uit de school klapt over onder meer het Friese bedrijfsleven en vooral over de Friesland Bank en de familie Kuperus. De roep om een vervolg, onder andere van Piet Hemminga, blijft vooralsnog onbeantwoord. ‘Dan zou ik de seksuele escapades kunnen beschrijven.’ Journalist Wiebe Pennewaard vond het schrijfsel beneden de stand van een man van zijn kaliber. ‘Ach, Hans Wiegel belde me meteen op. Mooi boek, we gaan een hapje eten, zei hij.’ Het boek kwam er omdat Keizer het gemakzuchtige idee wilde bijstellen dat wanneer Kuperus er nog was geweest die de bank wel had gered. ‘Onzin.’ Misplaatste bewondering voor een autoriteit, vindt hij. ‘We zijn niet kritisch.’

Keizer verbaast zich over de aankoop van aandelen in het eeuwig noodlijdende vliegveld Eelde door de club van FB Oranjewoud. De investeerders die met het door de Rabobank geschonken kapitaal van de gesneefde Friesland Bank werken, noemt hij onomwonden ‘een beleggersclub’ in de gedaante van een stimuleringsclub. Van stimuleringsfondsen moet hij überhaupt niet al te veel hebben. ‘Die fondsen hel-

pen zelden. Stimuleringsprogramma’s halen geen donder uit. Overheden spelen dubbel spel. Ondernemerschap is wat van belang is.’ Ondernemerschap kan alleen maar bestaan door de activiteiten van echte ondernemers die de pijn van het ondernemen kennen. Ook van politici heeft Keizer geen al te hoge pet op. ‘De meesten hebben geen visie. Er is hier geen bedrijf meer over van enige allure. Politici pakken een idee van een ander op en vertalen dat op het juiste moment in beleid.’ Als voorbeeld hoe er met macht wordt omgesprongen noemt hij de erfgenamen van Jan Kuperus, de oppermachtige bankman die hij bij de Friesland Bank opvolgde. Tot op de dag van vandaag schikt de bestuursmacht zich naar de wensen van de familie Kuperus die tegen alle beleidsregels in het voor elkaar krijgt om een positie te verwerven op het eiland De Burd bij Grou. ‘Dat lukt niemand in Friesland. Maar de Kuperussen uit het Belgische Brasschaat krijgen het voor elkaar.’ Ongeacht welke wethouder aan de macht is, in dit geval Pvda’ers.

Hij vertelt over commissaris Jan Spiekhout die er te laat achter kwam dat zijn bedrijf de Friese Pers (voorloper van uitgever Noordelijke Dagblad Combinatie) onder de titel Video For Pleasure onvervalste porno produceerde en, toen hij thuis een videoband wilde bekijken, tegen zijn vrouw verschrkt uitriep: doe de gordijnen dicht! En over Erica Terpstra, die met een column in de Leeuwarder Courant van haar idee moest worden afgebracht om Commissaris van de Koningin in Friesland te worden. ‘Ze was al aan het lobbyen in Franeker.’ Keizer schreef de column en de krant publiceerde. Zo gaan die dingen. De auteur wordt vrolijk bij het zien van de voormalige ambtswoning van Commissaris Hedzer Rijpstra aan de Spanjaardslaan. De woning, die momenteel wordt verbouwd, roept bij hem warme herinneringen op aan Rijpstra, die in de garage moest worden schoongespoten na een misstap bij een officiële gebeurtenis. ‘Dat deed zijn chauffeur met de waterslang. Zijn vrouw paste hiervoor.’ Gelukkig stuurt echtgenote Margriet vanaf de bank zijn verhalen regelmatig bij. ‘Ach, begin daar nou niet over. Hou het even netjes. Als je hem niet stopt, gaat hij maar door.’ Na twee uur en het nuttigen van enkele koekjes is het wel mooi geweest: ‘Nu is het wel genoeg!’ Kortom: eigenlijk is Friesland een stabiele provincie, waar alles hetzelfde blijft en waar we ongeveer dezelfde dingen blijven doen.

In ZEEËN VAN TIJD beschrijft Douwe Keizer zijn liefde voor de zeevaart. Eerder schreef hij In het kielzog van een droom over het leven aan boord van een windjammer en King Cotton onder zeil, een volgens sommigen promotiewaardige studie over de Amerikaanse zeilvaart, over het vervoer van katoen en slaven aan het eind van de negentiende eeuw. Uit in Zeeën van tijd: ‘Er verdrinkt wel eens een zeeman. Maar minder dan je zou verwachten bij die chaos van afge-meerde schepen en bij de uitwerking die cana had. De meesten die uit het water werden opgevist, waren vermoord en in de haven gesmeten, zodat zij al of niet door de stroom werden meegevoerd en op een modderbank aanspoelden om als aas voor allerlei zeevogels te dienen. Dat lot bleef Jens bespaard. Na enkele dagen kwam aan de onzekerheid een ende. Hij kwam vlakbij Bali bovendrijven. Hij was met messteken om het leven gebracht. Een sluipmoord die blijkbaar was gepleegd voor zijn schoenen en zijn jekker, want die ontbraken.’

PEPIJN VAN DEN NIEUWENDIJK

‘Cirque de Pepin’ is het pseudoniem van de Haagse kunstenaar Pepijn van den Nieuwendijk. Het is tevens een verzamelterm voor de wonderlijke belevingswereld die Van den Nieuwendijk via zijn oeuvre van surrealistische keramische beelden en olieverfschilderijen heeft geschapen.

Een curieuze wereld bevolkt met felgekleurde, cartooneske en soms macabere wezens? Een fantasierijk, waarin geschiedenis, droom en delirium samenkomen? Of een parade van Chinese draken, dikke dodo's en kleine gedrochten, ontsnapt uit een duister circus? Het is moeilijk om het werk van Pepijn van den Nieuwendijk in enkele woorden te beschrijven. Je blijft kijken en ziet in de vele details steeds iets nieuws. Pepijn werkt regelmatig in opdracht, sculpturen van hem zijn te vinden in de openbare ruimte, waaronder in Rotterdam. Recent schilderde hij een serie grote wandschilderingen voor de Wonderkamers in het Zeeuws Museum te Middelburg.

PEPIJN VAN DEN NIEUWENDIJK EXPOSEERT IN DE ETALAGEGALERIE AAN HET ZAAILAND (FIETSENSTALLING). DE ETALAGE IS EEN INITIATIEF VAN GALERIE DE VIS IN HARLINGEN EN LIWWADDERS.

PEPIJN WORDT VERTEGENWOORDIGD DOOR GALERIE UNTITLED IN ROTTERDAM EN GALERIE NASTY ALICE IN EINDHOVEN.

DE VLEGBASIS
LEEWARDEN

INSPECTIE LEGT

Door Gina Kamsma • Beeld Anton Feddema

BEPERKINGEN OP

De Vliegbasis Leeuwarden heeft geen actuele omgevingsvergunning waarin de gevolgen voor het milieu worden geregeld van alles wat op het gehele terrein van de vliegbasis gebeurt. Die vergunning kan worden verleend door de Inspectie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Ook is er geen natuurvergunning van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die al vele jaren wettelijk vereist is. Liwwadders publiceerde eerder hierover. Er zijn nieuwe ontwikkelingen.

DEFENSIE WEIGERT
(TIJDIG) VRAGEN VAN
LIWWADDERS TE
BEANTWOORDEN

Namens Milieudefensie, afdeling Leeuwarden is 16 maart 2020 om handhaving gevraagd wegens het ontbreken van de ze twee vergunningen. De inspectie heeft handhaving formeel geweigerd op 20 mei 2020. De vliegbasis wordt niet stilgelegd. Dat was ook niet de bedoeling van Milieudefensie. Wel heeft de inspectie op 13 mei 2020 aan Defensie geschreven dat de vliegbasis niets aan haar activiteiten mag wijzigen totdat er een nieuwe omgevingsvergunning voor de gehele vliegbasis is aangevraagd. Daarmee is Milieudefensie tevreden. Zij wil immers dat alle activiteiten in samenhang worden beoordeeld en op basis van de nieuwste inzichten over de bescherming van de omgeving. De huidige vergunning is van 2001. Na de formele weigering tot handhaving van de inspectie zijn kamervragen van het Kamerlid Kerstens (PvdA) door de staatssecretaris van Defensie, Barbara Visser, beantwoord. De staatssecretaris noemt daarbij dit weigeringsbesluit, maar niet de pittige brief van de inspectie van 13 mei 2020. Mede daarom zal in andere media het bericht zijn verschenen dat de inspectie rustig wacht op de aanvraag voor de nieuwe omgevingsvergunning. De inspectie heeft de vliegbasis echter op slot gezet voor veranderingen in de bedrijfsvoering.

VERWARRING TUSSEN
INSPECTIE EN DEFENSIE

De inspectie heeft het handhavingsverzoek doorgestuurd naar Defensie. Dat ministerie zou bevoegd zijn te besluiten over het geluid in de lucht van de vliegbasis. Dat geluid valt ook onder de omgevingsvergunning van de vliegbasis, aldus de inspectie. De Militaire Luchtvaart Autoriteit van Defensie ontkent dat en verklaart zich feitelijk onbevoegd. De ministeries hebben het onderling moeilijk met deze materie. Defensie laat in de brief met de datum 11 juni 2020 ook weten dat het geluid in de lucht in 2019 niet meer was dan toegestaan. Om antwoord te krijgen op haar handhavingsverzoek moest Milieudefensie een ingebrekestelling naar Defensie sturen.

OP 1 OKTOBER 2020 ALS-
NOG AANVRAGEN OMGE-
VINGSVERGUNNING EN
NATUURVERGUNNING

Barbara Visser vermeldt ook in haar antwoordbrief aan de Tweede Kamer dat zij verwacht dat de aanvraag voor de omgevingsvergunning en ook die voor de natuurvergunning rond 1 oktober 2020 door Defensie worden ingediend. Omdat onderzoek zou aantonen dat de activiteiten van de Vliegbasis Leeuwarden geen negatieve gevolgen van enig belang op de natuur (met name het Waddengebied) hebben,

heeft het uitblijven van de aanvraag voor de natuurvergunning geen schade aan de natuur toegebracht, aldus de staatssecretaris. Dat er geen natuurvoorschriften zijn, is dus niet van belang. Milieudefensie wil niet tot 1 oktober 2020 wachten op een antwoord op haar handhavingsverzoek en stuurt op 15 juni 2020 een ingebrekestelling naar LNV. Tot de aanvraag voor de nieuwe omgevingsvergunning mag de vliegbasis van de inspectie niets aan de activiteiten veranderen. Toch wordt in juli 2020 de aankomst van twee nieuwe straaljagers van het type F-35 verwacht. Wat gaat de inspectie doen, vraag Liwwad-

ders zich af. Defensie heeft aangegeven dat er ondanks de economische crisis niet wordt getornd aan de aankoop van nieuwe F-35's. Defensie gaat liever op andere zaken bezuinigen.

VRAGEN RAADSFRACHTIE
PAL GROENLINKS OVER DE
ROL VAN DE GEMEENTE

Wethouder Hein de Haan (PvdA) van de gemeente Leeuwarden zit in de Commissie voor overleg en milieu van de Vliegbasis Leeuwarden. Hij heeft Liwwadders eerder gemeld dat de gemeente Leeuwarden

Noord Nederlandse Bestrijdingsdienst
Miedwei 4
9081 AJ Lekkum
Telefoon: (06) 5354 3006

Sierbestrating
Herman split
Steenhandel

De grootste mini-showtuin in uw buurt
Poppeweg 7 in Leeuwarden.
tel. 058-2893411
mob. 06-11597041
kom vrijblijvend kijken!!

oant gau !!

VLIEGBASIS

wettelijk adviseur is bij iedere aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de vliegbasis, die uiteindelijk door het Rijk wordt verleend. Ook noemde hij het economische belang van de vliegbasis voor de gemeente. De gemeenteraadsleden van PAL GroenLinks stellen vragen aan het college van burgemeester en wethouders over het ontbreken van de twee vergunningen. Wat heeft de gemeente hierover ingebracht in de COMV? Hoe heeft de gemeente het aspect gezondheid ingebracht bij nieuwe omgevingsvergunningen? Bij die omgevingsvergunning is de gemeente immers wettelijk adviseur.

GEGEVENS GELUID GEHEIM, ZELFS VOOR HET RIVM

De wethouder heeft Liwwadders eerder laten weten dat geluidsrapporten door Defensie geheim worden gehouden. Dat aspect kan de gemeente dus niet beoordelen. Lawaai kan een negatief effect hebben op de gezondheid. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op 5 juni 2020 een belangrijk rapport uitgebracht over de relatie tussen de volksgezondheid en het omgevingsgeluid. Zelfs het RIVM beschikt bij haar onderzoek niet over geluidsberekeningen die betrekking hebben op de militaire luchtvaart. De metingen, waarmee berekeningen kunnen worden gemaakt

Hoe heeft de gemeente het aspect gezondheid ingebracht bij nieuwe omgevingsvergunningen?

bestaan wel. De berekeningen zijn er ook, aldus de wethouder. Maar de berekeningen zijn niet gegeven aan het RIVM. Het effect van het geluid van straaljagers heeft zij dus niet kunnen onderzoeken. Het lawaai van de burgerluchtvaart betekent dat gemiddeld in Nederland 10 personen per jaar een coronaire hartziekte krijgen, aldus het RIVM. Ruim 259.000 mensen vanaf 18 jaar oud worden ernstig gehinderd door het geluid van vliegverkeer. Dit is dus los van het lawaai van de militaire luchtvaart. Opvallend is dat het grootste deel van personen die negatieve gezondheidseffecten ervaren zich buiten de geluidscintouren van een vliegveld bevinden. Ook de Vliegbasis Leeuwarden heeft een geluidscintour, relatief dicht bij de basis. Het RIVM beveelt nader onderzoek aan naar onder andere de dynamiek van de geluidsniveaus op de negatieve gezondheidseffecten, juist ook bij mensen die buiten de contour wonen. Er lijkt geen goede reden te kunnen zijn dat zelfs het RIVM niet over geluidsberekeningen van

**DE NIEUWE OMGEVINGSVERGUNNING VOOR DE VLIEGBASIS LEEUWARDEN WORDT WELLICHT ROND 1 OKTOBER AANGEVRAAGD. TOT DAN ZIJN GEEN VERANDERINGEN BINNEN DE VLIEGBASIS MOGELIJK. TWEE NIEUW F-35'S ZIJN BINNENKORT IN LEEUWARDEN. INTUSSEN KRIJGT HET RIVM GEEN GE-
LUIDSBEREKENINGEN VAN STRAALJAGERS OM DE GEZONDHEIDSEFFECTEN TE KUNNEN ONDERZOEKEN.**

de militaire luchtvaart mag beschikken. Dergelijke data neemt het RIVM niet in het rapport op, wel haar daarop gebaseerde conclusies. Nederland kan moeilijk in gevaar worden gebracht door deze gegevens wel aan een Rijksinstituut in het belang van de volksgezondheid te verstrekken. Vijandige mogendheden zullen daardoor niet opeens beschikken over kennis van

de vliegbewegingen van de Nederlandse gevechtsvliegtuigen.

OOK GEGEVENS STIKSTOF GEHEIM

Wellicht wordt het RIVM ook nog gevraagd om de relatie tussen de volksgezondheid en de stikstofuitstoot van vliegtuigen (door de verbranding van kerosine) te onderzoeken. Liwwadders weet inmiddels dat deze uitstoot betreffende alle luchtvaart niet worden gemeten. Daarom kunnen geen berekeningen worden gemaakt. Slechts wanneer dat echt niet anders kan, bijvoorbeeld voor een nieuwe omgevingsvergunning of natuurvergunning voor een militair vliegveld wordt de stikstofuitstoot 'in kaart gebracht', aldus Defensie.

Hotel -Eetcafe
Duhoux sinds 1916

- BRUILOFTEN • VERGADERINGEN
- CURSUSSEN

GREATE BUORREN 4-8 • 9088 AE WIRDUM (FRIESLAND)
TEL: +31 (0)58 255 15 13 • EMAIL: INFO@HOTEL-DUHOX.NL

BELUISTER DE PODCASTS OP LIWWADDERS.NL

Met **PETER BOOMSMA** praten we over zijn nieuwe boek *De kracht over het lokale* – zicht op het Friese medialandschap. Boomsma is zelfstandig communicatieadviseur en werkte onder meer voor de gemeente Weststellingwerf en de politie Friesland. Hij was woordvoerder van de commissaris van de koning in Friesland. Het gesprek gaat onder meer over de wonderlijke terugkeergarantie van provinciaal ambtenaar Marcel de Jong. Met **RUTGER BOELSMA** (RBC Consultants)

spraken we over het midden- en kleinbedrijf, de motor van de Nederlandse economie. Boelsma laakt de houding van de overheid ten opzichte van het midden- en kleinbedrijf. 'Daar denkt men: ach, ze gaan toch wel door.'

BELUISTER DE PODCAST OP LIWWADDERS.NL MET RUTGER BOELSMA

- 5000 tot 7000 Friese mkb-bedrijven verdwijnen
- de rol van banken is nog steeds troebel

- NOM moet afdalen naar het mkb
- Friesland verliest pareltjes van bedrijven
- onderwijs mist les in hardheid van het ondernemen

BELUISTER DE PODCAST OP LIWWADDERS.NL MET MARK LETTINGA

- ik herkende mezelf in de hoofdrolspeler van *The Wolf of Wall Street*
- ik gebruikte, loog en bedroog
- overheden weten niet wat ze moeten doen

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal bovenuit steken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, we leven nu wel in de eenentwintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat zoiets onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes

Een kunstwerk is g

Met de bouw van de Oldehove werd ooit begonnen om er een reuzentoren van te maken, met aanpalende kerk. Is niks geworden. De boel liep scheef en spaak, maar de restanten vormen niettemin al jaren het icoon van Leeuwarden. Nu is de Oldehove welbeschouwd niet meer dan een folly; een raar nutteloos bouwwerk, dat haast op de lachspieren werkt. Je kunt het het beste zien als een buitengewoon wonderlijk kunstwerk, dat je bovendien nog aan het denken kan zetten. Bijvoorbeeld over soms flink uit de hand lopende menselijke ambities. Hoe dan ook: we zijn met z'n allen terecht zuinig op die scheve, kromme, stenen stadgenoot. Waren we dat ook maar op andere kunstwerken.

Begin jaren zeventig van de vorige eeuw maakte de bekende conceptueel kunstenaar Hans Koetsier (1930-1991) op de entree van het toenmalig Landbouwcentrum in de Tesselschadestraat een grote muurschildering die verwees naar de taken van het instituut. Een kleine twintig jaar later realiseerde hij op verzoek van de directie

een nieuwe schildering, omdat de oude thematiek niet meer aansloot bij hoe het Landbouwcentrum zichzelf zag. Dat mag je heel flexibel noemen van een kunstenaar, een beroepsgroep die doorgaans erg hecht aan de eigen autonomie.

Begin jaren negentig, vlak voor de dood van de kunstenaar, was de nieuwe schildering klaar, nog

steeds verwijzend naar de landbouw, maar nu met meer nadruk op natuurbeheer en recreatie. Ook binnen, in de gang, de hal en de kantine, schilderde Koetsier zijn in kunstkringen hoog gewaardeerde motieven.

Als je vandaag de dag langs het gebouw komt, wordt snel duidelijk dat er geen sprake meer is van een landbouwcentrum. Het is nu in gebruik door XIOR als 'student housing'. Prima natuurlijk, maar het is wel

buitengewoon triest om te zien hoe de Koetsier-schildering zowel aan voor als zijkanten zonder enig begrip is weggeboord voor een handvol ramen in de naar voren springende aanbouw. Wat er binnen is gebeurd, laat zich raden.

Door André Keikes • Foto Historisch Centrum Leeuwarden

Handel

Foto's helpen enorm mee om het verleden te herbeleven. Zonder foto's raak je nogal wat kwijt. Je denkt wel veel te weten, maar dan opeens valt er een stuk stad tussenuit. Hoe zat het daar ook nogal weer? Natuurlijk heeft dat mede te maken met de sloop van oude panden en de bouw van nieuwe. De Oosterkade was ooit een plek waar gehandeld werd.

Nu staan er appartementengebouwen naast het voormalige kantongerecht, met Droevendal er tussenin, maar toen stonden er groente en fruit in kisten op de kade, in een nog verder verleden moeten er zelfs visbanken zijn geweest. In de jaren zestig verdwenen de meeste handelaren zo zoetjes aan, maar onder meer Kruisinga's bananenpakhuizen waren er nog. Een waar Manhattan van kistverpakkingen stond er geheimzinnig op de kade gestapeld.

Als je er als kind langs kwam, dacht je altijd aan de enorme spinnen met harige pootjes, die zich volgens de verhalen uit de tropen schuilhielden in en tussen de trossen bananen. Stel je voor, dacht je dan als nog niet zo grote vent, dat die beesten aan de wandel gaan, dan zou je ze overal in de stad tegen kunnen komen. Vooral in de omgeving van de Oosterkade natuurlijk, maar ook wel verder.

Maar nergens in het centrum van Leeuwarden of daarbuiten is ooit een spin aangetroffen die afkom-

stig was van de bananenpakhuizen op de Oosterkade. Ik heb het wel eens uitgesproken, maar de verkoopster bij banketbakkerij Salverda op de Voorstreek moest daar erg om lachen. En ze verzekerde mijn broertje en mij dat nog nooit een klant van deze bakkerij of van de burens van broodfabriek Van den Berg een tropische spin had gevonden. Salverda is later wel verhuisd naar de Oostergrachtswal, ongeveer even ver van de Oosterkade, aan de andere kant, maar dat had hier niks mee te maken. Bovendien zijn de bananenpakhuizen er niet meer.

Handel was er op meer plaatsen. De vrijdagmarkt in algemene waren op het Zaailand, de veemarkt en ook de bloemenverkopers noemden we al, maar je had ook nog de informele postzegelmarkt, een traditie uit de oorlogsjaren, op het Ruiterskwartier, zo'n beetje bij de uitgang van de Oude Lombardsteeg. Heren met hoeden stonden zich bloedserieus te onderhouden met snotjochies, omdat die nou eenmaal een zeldzame zegel hadden weten te bemachtigen. Of andersom natuurlijk, maar waar moest je als jongen mee aankom-

men om een vurig gewenste, maar zeldzame en dus dure zegel in je bezit te krijgen. Misschien twee tegen een, zo ging dat.

Omdat een openluchtmarkt geen muren kent, bewoog de in aantal deelnemers steeds sterk wisselende groep verzamelaars zich als een levend organisme over de straat. Je kon van tevoren hooguit bij benadering zeggen waar de groep hobby-genoten zich precies zou bevinden. En was het snertweer, dan moest je helemaal goed kijken, want wie wil er nou met zijn zeldzame

bezit in regen of sneeuw staan? De markt telde dan soms slechts vier of vijf personen en was op zulke momenten ook gauw weer opgelost. Heel anders dan bij bijvoorbeeld de voorjaarseditie op de vaste zaterdag- en zondagmiddag. Dan was iedereen er, en dat was belangrijk want hierdoor had je gewoon meer kansen op veroveringen. En viel de handel of het weer wat tegen, dan kon je natuurlijk altijd nog een patatje gaan halen bij Moermans patates frites, een welbekende kraam achter de Hema, waar vooral de stoere jongens zich graag een

De bananenpakhuizen op de Oosterkade

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

geen lantaarnpaal

Aan de Westerplantage staat het uit 1965 daterende, maar nog steeds intrigerende, in koper uitgevoerde plastiek 'Bijenkorf' van Willem Valk (1898-1977). Het had in wat wel 'de roerige jaren zestig' worden genoemd

De vernielde schildering van Hans Koetsier

eerst een plek gekregen op de Nieuwestad, niet ver van de Waag. Het toenmalige kledingbedrijf Santega schonk het aan de stad als dank voor allerlei fiscale voordelen. Maar uit vrees voor relgedrag van 'opgeschoten jeugd' rond het werk – de autoriteiten dachten vermoedelijk aan provo-acties bij het Lieverdje op het Spui in Amsterdam – werd het voor alle zekerheid verplaatst naar de huidige plek aan de weststadsgracht. Schorriemorrie zou zich daar nooit vertonen.

Op zich was de verplaatsing naar die onopvallende uithoek van het centrum al sneu voor de maker, maar daar bleef het niet bij. Gelukkig hoefde hij het niet meer mee te maken dat tijdens een storm in 2013 een van de kenmerkende bovenste elementen door vallende takken beschadigd werd. En ook beschadigd bleef, want sindsdien is er niets meer aan het beeld gedaan. Belofte van de gemeente ten spijt.

In 2017 werd Leeuwarden opgeschrikt door verschillende kunstdiefstallen

Een grote (35x12 meter) monumentale muurschildering van de Amerikaanse topkunstenaar Sol LeWitt (1928-2007) in het voormalige Aegongebouw werd in 2017 door een stommeitje overgeschilderd. Aangezien LeWitts werken reproduceerbaar zijn, was een andere plaats in de stad voorstelbaar geweest. Maar waarschijnlijk door gebrek aan werkelijke betrokkenheid is 'Wall Drawing 621' nooit meer ergens anders aangebracht.

In 2017 werd Leeuwarden opgeschrikt door verschillende kunstdiefstallen. Het oranje-boompje op de Grote Kerk werd ontvreemd, het bronzen beeld 'Oermoeder' van Evert van Hemert bij het MCL ook, net als de bronzen buste van Ludwik Zamenhof uit het naar de oprichter van het Esperanto vernoemde park. 'Oermoeder' werd in 2018 herplaatst na een actie van

Vrienden van het MCL en ook het oranjeboompje is vervangen en recentelijk 'onthuld'. Begrijpelijk, want het is een klein, maar in het oog springend en karakteristiek onderdeel van de kerk en niet minder van Hofstad Leeuwarden.

Het laatstgenoemde beeld werd in 1975 oorspronkelijk in beton gemaakt door Zamenhofbewonderaar Doekle Blanksma, die er zijn vrije tijd aan besteedde. Het werd pas later in brons gegoten. De Esperantobeweging kreeg van de gemeente de toezegging dat er aan vervanging van het beeld zou worden gewerkt. Maar halverwege 2020 is de sokkel nog steeds leeg.

Het lijkt er op dat de gemeente, en daar is best wat voor te zeggen, vooral aandacht heeft voor de beeldbepalende kunstwerken. Een snor op een van de grote

witte koppen van 'Love', de mistfontein van Jaume Plensa bij het hoofdstation, is in een ommezien verwijderd en ook gerotzooi aan 'Het Friese Paard' van Auke Hettema of 'Us Mem', de ideale koe van Gerard Adema aan de Harlingersingel wordt doorgaans snel aangepakt, maar zelfs met een toch ook niet onaanzienlijke Leeuwarden-icoon als de Mercuriusfontein is het al stukken slechter gesteld. Of je hem spuitend te zien krijgt, lijkt vaak vooral een kwestie van geluk hebben.

Kunst in de openbare ruimte staat natuurlijk bloot aan dezelfde meedogenloze wetten als de rest van de zichtbare stad. Denk aan lantaarnpalen, bomen, bushokjes of plantenbakken. Het is echter wel te hopen dat we met elkaar het grote verschil blijven zien tussen enerzijds de kunstwerken en anderzijds de lantaarnpalen.

beetje zichtbaar ophielden. Straatmuziek zou je gemakkelijk ook handel kunnen noemen. Draaiorgel De Gouwe, die noemden we al, bracht vrolijke liedjes, maar dat deden ook losse muzikanten. Niet zoals nu slechts een man met gitaar en zijn eeuwige Dylan-dingen, maar een veelheid aan accordeonisten, violisten en ook de merkwaardige verschijning van een soort Koperen Ko. Deze man speelde, behangen met trommels, bekkens en belletjes, de mondharmonica. De tijden waren nog schraal, dus bood het spelen van muziek op straat een mogelijkheid wat te verdienen. Zouden ze een officiële gemeentelijke goedkeuring hebben gehad, met precies aangewezen plaatsen en uren? Er mocht wel veel meer in die jaren. Omwonenden belden nog niet na de eerste tonen de politie, reageerden zich nog niet af op social media en tekenden nog geen kwaaië internetpetities. Ze namen het leven meer zoals het kwam en begrepen dat de muzikanten het ook niet breed hadden.

Ijsventers bakfietsten ook veelvuldig door het centrum en de omliggende wijken. Van De Friese Koe bijvoorbeeld. Ijsfabriek

DE VEEMARKT, BLOEMENVERKOPERS, IJSVENTERS, POSTZEGELMARKT, EEN SKERESLIEP, MELKBOEREN

De Ijsbeer had zijn vaste domicilie aan Achter de Hoven en van daaruit waaierden de verkopers met hun lange ijsstaven onder een houten deksel uit. Wie een ijsje bestelde, zag hoe een schijf ijs werd afgesneden en van beide kanten werd voorzien van een rond wafeltje.

Onder de luifel van de Waag werden ook al bloemen verkocht, maar er stond tevens een skeresliep. Petrus Jansen was, zo staat in Och Heden Ja! deel 3, geboren in 1886 en aanvankelijk werkzaam op een van de Stânfriesboten, maar toen zijn vader in 1939 overleed, kwam de erfopvolging in het familievak aan de orde en Petrus nam daarop het plaatsje in achter een fraai besneden kar op het historische plekje bij de Waag. Zijn vader had er 35 jaar geslepen, Petrus zou er tot eind 1965 nog 25 jaar aan vastplakken. Och Heden Ja! deel 3 vermeldt verder dat Petrus een wat zwijgzame, maar bepaald niet onvriendelijke figuur, het 'in zijn

vingers' had. En hij beschouwde het slijpen van messen, scharen, naaimachines, tondeuses en dergelijke als een kunst. 'Het vlieg-wiel snorde, de stenen gaven hun spetterende stroom vonkjes af en dan kwam het er op aan te slijpen zonder braam en te klinken op de juiste manier. Petrus Jansen, die

nooit door ziekte of kou verstek liet gaan, duwde elke avond zijn mooie kar naar het pakhuisje in de Blokhuissteeg, omdat hij het op de Nieuwestad niet vertrouwd achtte.'

Tot midden jaren zeventig was de Leeuwarder Melk Inrichting (LMI) de centrale plek in de stad waar melkboeren hun kleine, zwaar beladen wagentjes vulden voor tochten door Leeuwarder wijken. Wagentjes die de voorlopers waren van de veel grotere

SRV-wagens, halve supermarkten op wielen, die het uiteindelijk ook niet konden redden in de concurrentiestrijd met de steeds grotere vaste supermarkten. Mensen gingen met de auto zelf wel op zoek naar hun levensmiddelen. In de jaren zestig pruttelden de kleine karretjes met flessen op het dak en achterop vastgesnoerd evenwel nog overal rond. Bemand door mannen met toeters, want je zou hem eens moeten missen, dan had je geen melk in huis en was er de volgende ochtend geen pap.

BOEKHOUDER VOOR ZZP-ERS, STARTERS EN EENMANSAZAKEN

Een belangrijke taak van een ondernemer is om overzicht te houden. Dat geldt ook voor de financiën. Toch ontbreekt het de gemiddelde ondernemer aan de juiste informatie en beschikbare tijd om de administratie juist uit te voeren.

Borger Administratieve Dienstverlening kan u hierbij van dienst zijn met bijvoorbeeld de onderstaande werkzaamheden:

- debiteurenadministratie • crediteurenadministratie • verwerken van bank- afschriften • verwerken van het kasboek • verzorgen van de aangifte omzetbelasting • urenadministratie

- personeel • salarisadministratie • controle op de door uzelf verzorgde boekhouding • het wegwerken van achterstanden in de boekhouding • overige algemene werkzaamheden, zoals het maken van offertes etc.

Indien u dat wenst kunnen bovengaande werkzaamheden ook bij u op locatie worden uitgevoerd.

KUNT U, ALS BEDRIJF, WEL EENS WAT HULP GEBRUIKEN? TIJDELIJK EEN ADMINISTRATEUR NODIG? OOK DAN KUNT U BIJ ONS TERECHT.

BORGER ADMIN
DIENSTVERLENING
www.borgeradministratie.nl
06 22 26 09 21

kasstroom:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
obv resultaat	4,627	3,075	1,179	21,803	13,921	8,698	9,138	-6,084	17,584
mutatie werkkapitaal	35,974	-4,062	-15,768	3,491	18,614	10,085	-72,960	22,142	21,559
financieringsactiviteiten	16,633	6,197	2,823	2,553	0,846	2,792	-2,433	-6,392	-7,276
subtotaal: operationele activiteiten	57,234	5,21	-11,766	27,847	33,381	21,575	-66,255	9,666	31,867
investeringen	-41,182	-49,617	-21,045	-30,184	-47,247	-45,190	-9,982	-32,591	-10,870
vrije kasstroom	16,052	-44,407	-32,811	-2,337	-13,866	-23,615	-76,237	-22,925	20,997
aflossing	-24,094	-21,395	-20,381	-22,688	-29,046	-31,198	-37,173	-40,573	-40,745
financieringsbehoefte	-8,042	-65,802	-53,192	-25,025	-42,912	-54,813	-113,410	-63,498	-19,748
eigen middelen	0,024	0	-0,002	-0,004	0,001	-2,917	2,892	0,008	0,541
financieringsvraag	-8,018	-65,802	-53,194	-25,029	-42,911	-57,730	-110,518	-63,490	-19,207
waarvan herfinanciering	24,094	21,395	20,381	22,688	29,046	31,198	37,173	40,573	40,745
financieringssaldo (= mutatie schuld, +/- = toename, +/- = daling)	16,076	-44,407	-32,813	-2,341	-13,865	-26,532	-73,345	-22,917	21,538

Investeringsdrift Leeuwarden leidt tot onverantwoorde schuldenberg

De gemeente Leeuwarden geeft al jarenlang meer geld uit dan er binnenkomt. Het verschil wordt geleend. Als de gemeente haar investeringsambitie niet neerwaarts bijstelt, dreigen de schulden uit de bocht te vliegen en zijn forse bezuinigingen onafwendbaar.

Waar staan we voor?

- Ervaren welbevinden van de bewoners staat voor ons als een huis.
- Kleinschalig wonen voor mensen met dementie.
- Midden in de samenleving.
- Leven zoveel mogelijk als thuis.
- De inrichting in het Zorghuis is warm, kleurrijk, thuis en herkenbaar.
- Leefgroep van 7/8 bewoners.
- Samen met de bewoners het huishouden doen: eten bereiden, boodschappen halen, koffiedrinken, kletsen of even luisteren, krant lezen, een activiteit samendoen, actief of passief meedoen aan de gewone dingen in het huishouden.
- Huisdieren zijn welkom.

Leven als thuis

www.zorghuizennoordnederland.nl

Onze website geeft u een indruk wat Zorghuizen NoordNederland voor u kan betekenen.

U bent van harte uitgenodigd om contact met ons op te nemen.

Zorghuis Leeuwarden
Noordvliet 441 8921 HH Leeuwarden
Willy Mellema - Zorghuis Coach
w.mellema@mailznn.nl | 06-5211163

Zorghuis Wolvega
Lenna complex
Steenwijkerweg 52 8471 LC Wolvega
Corrie Kooi - Zorghuis Coach
c.kooi@mailznn.nl | 06-51925875

Schuld per inwoner

Bij een hoge inflatie en sterk groeiende bevolking is de schuldtoename een minder groot probleem. Maar de schulden zijn een stuk sneller gestegen dan de baten, die over dezelfde periode een toename laten zien van 44%. Dit komt ook tot uiting in de zogeheten netto schuldquote. Dit kengetal geeft de netto schuld weer in verhouding tot de inkomsten van de gemeente. Deze ratio is in de betreffende periode opgelopen van 62,2% naar 84,8%. Hoewel dat boven het gemiddelde ligt van vergelijkbare Nederlandse gemeenten (75,1%) zit deze ratio nog niet in de gevarenszone. Pas bij een netto schuldquote van meer dan 100% gaan de alarmbellen af. Hoewel de netto schuld vorig jaar verder is opgelopen naar €477,8 mln, is de schuldquote dankzij een stijging van de baten gedaald naar 79,4%.

Toch is de ontwikkeling van de schuldquote sinds 2010 verontrustend. Daaruit blijkt immers dat de schuld steeds zwaarder op de exploitatie drukt. Dit komt ook naar voren in de toename van de netto schuld per inwoner, van €2.523,60 in 2010 naar €3.814,89 in 2018. Na de invoering van de wet Houdbare Overheidsfinanciën in 2013 is er meer belangstelling gekomen voor schulden bij gemeenten. Hoewel de hoogte van gemeenteschulden niet is begrensd, mag de totale schuld van alle gemeenten in een jaar niet te hard oplopen.

Ook bij de leden van de gemeenteraad van Leeuwarden is de verslechtering van de financiële positie niet onopgemerkt gebleven. Naar aanleiding van vragen van raadsleden heeft de gemeente in het verleden twee notities over de schuldontwikkeling uitgegeven. Daaruit blijkt dat de gemeente vooral stuurt op de netto schuldquote en de schuldontwikkeling an sich minder relevant vindt. De hoogte van de schuld heeft namelijk geen invloed op de te betalen rente en de herfinancieringsmogelijkheden. Gemeenten kunnen immers niet failliet gaan.

Hoge investeringen

Verder werd in de notities aangegeven dat de schuld is opgelopen doordat er flink is geïnvesteerd, in onder meer infrastructuur, nieuwe scholen en andere voorzieningen. Om dit te controleren heeft de gemeente op verzoek van Liwwadders een kasstroomoverzicht opgesteld over de periode 2010-2018.

De kasstromen geven inzicht in de daadwerkelijk uitgegeven en ontvangen hoeveelheid geld. Conclusie is dat de schulden inderdaad vooral zijn ontstaan door investeringen van in totaal circa €287 mln, ofwel gemiddeld €31,9 mln per jaar. Met uitzondering van 2017 waren er geen negatieve rekeningresultaten. Zonder een eenmalige rijksbijdrage van €20,9 mln voor dekking van tekorten in het sociaal domein zou het resultaat in 2018 overigens ook negatief zijn geweest. Vorig jaar is afgesloten met een positief rekeningresultaat van €8,4 mln, maar hier kwam een onttrekking aan de reserves van €4,0 mln aan te pas.

Wat opvalt, is dat de gemeente er zelden in slaagt om de investeringen onder het niveau van de operationele kasstroom te houden. Alleen in 2010 en 2018 werd er minder geld uitgegeven dan er binnenkwam. Als gevolg van de hoge investeringen moet de gemeente steeds opnieuw lenen om bestaande schulden af te lossen en neemt de schuldpositie per saldo toe. Deze negatieve trend is alleen te keren als de investeringsuitgaven onder de operationele kasstroom komen te liggen. Aangezien de uitgaven niet direct tot meer inkomsten hebben geleid, is het interessant om te kijken waarin de gemeente eigenlijk heeft geïnvesteerd. Er is allereerst veel geld gestoken in de grondbank; de in exploitatie genomen grond stond eind 2018 op de balans voor €139,8 mln. Ultimo 2009 was dat nog maar €56,3 mln. De woninglocatie Zuidlanden vormt hierin de grootste waarde. Daarnaast heeft de gemeente na de kredietcrisis leningen verstrekt aan en deelnemingen genomen in partijen die

AL GERUIE TIJD IS DE ONTWIKKELING VAN DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN EEN BRON VAN ZORG. ZO IS DE NETTO SCHULD VERDUBBELD VAN €237,4 MLN IN 2009 NAAR €467 MLN IN 2018. HET EIGEN VERMOGEN IS IN DEZE PERIODE GESLONKEN VAN €106 MLN NAAR €62,4 MLN. DAARMEE IS DE SOLVABILITEIT GEDAALD VAN 22,5% NAAR SLECHTS 9%. DAT BETEKENT DAT DE GEMEENTE LEEUWARDEN HAAR BEZIT ZEER ZWAAR BELAST (91%) HEEFT MET SCHULD. BIJ EEN RATIO VAN MINDER DAN 20% ZITTEN GEMEENTEN IN DE GEVARENZONE. VOLGENS DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN (VNG) STAAT HET LICHT DAN OP ROOD.

in financiële problemen zijn gekomen. In totaal is er circa €47 mln geïnvesteerd in financiële vaste activa.

De meeste middelen zijn geïnvesteerd in materiële vaste activa. Daarbij is volgens de jaarverslagen ruwweg €118 mln gestoken in activa met alleen een maatschappelijk nut, zoals wegen, viaducten, parken en openbare verlichting. Investeringsringen met een economisch nut hadden een omvang van in totaal circa €191 mln. Het gaat dan vooral om scholen, parkeer garages en andere gemeentelijke panden en sportvoorzieningen. Een opvallende terugkerende post zijn de jaarlijkse hoge investeringen in computers en software. In totaal heeft de gemeente hier vanaf eind 2009 minstens €18 mln in gestoken. Ook de herontwikkeling van de voormalige gevangenis Blokhuispoort kostte met een investering van ruim €17 mln veel geld. Andere opvallend hoge investeringsbedragen waren gemoeid met de verbouwing van het gemeentehuis (€7,8 mln), het poppodium Neushoorn (€15,2 mln), de Elfstedenhal (€11,8 mln) en de nieuwbouw van de brandweer (€6,2 mln). Stuk voor stuk maatschappelijk relevante investeringen, maar een aanzienlijke bron van inkomsten zijn ze niet geworden.

Balansprognose

Het weerhoudt de gemeente er niet van om veel te blijven investeren. Dit jaar gaat het om nog eens een bedrag van €43,5 mln, waarvan grofweg de helft bestemd is voor infrastructuur. De investeringsbegroting voor 2020-2023 voorziet een totaal investeringsvolume van €119 mln, in lijn met het jaarlijkse gemiddelde sinds 2010. Toch zal de netto schuld volgens de begroting licht dalen, met €18 mln naar €448,6 mln in 2023. Omdat de baten in 2018-2023 met 4% stijgen, daalt de netto schuldquote naar 78,3%.

De verwachte kleine schuldreductie wordt mede mogelijk gemaakt door aantrekkelijke grondverkoop, want de gemeente

houdt rekening met een duidelijke afname van de boekwaarde van de grondexploitatie. Maar de grondverkoop zorgen niet voor een verbetering van de solvabiliteit. Door benutting van reserves zal het eigen vermogen verder teruglopen naar €42,6 mln, blijkt uit de balansprognose. Gevolg: de solvabiliteit zakt nog verder weg naar 6,8% in 2023. Met tegenvallers houdt de gemeente geen rekening. Dit terwijl de vraag naar woningen vanwege de coronacrisis wel eens tijdelijk onder druk kan komen. Grondopbrengsten komen dan lager uit dan verwacht. Ook de lasten in het sociaal domein zullen door de coronacrisis zeer waarschijnlijk verder stijgen door extra bijstand en zorg. Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van taken in het sociaal domein, zoals jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Omdat de rijksbijdrage de oplopende sociale lasten niet dekt, zijn er grote tekorten. Er is dan ook een directe relatie tussen de stijgende schulden en het sociaal domein. In 2015-2017 zou er circa €100 mln schuld zijn bijgekomen door het sociaal domein, bleek uit onderzoek door studenten bedrijfseconomie aan de NHL Stenden hogeschool in opdracht van Liwwadders.

Voor de financiële positie van de gemeente is het daarom van groot belang dat de kosten in het sociaal domein beheersbaar blijven. In de begroting gaat de gemeente nu nog uit van een daling van de lasten

Voor de financiële positie van de gemeente is het van groot belang dat de kosten in het sociaal domein beheersbaar blijven

van €318,9 mln in 2020 naar €306 mln in 2023. Het sociaal domein blijft daarmee ruim de helft van de lasten uitmaken en drukt in vergelijking met andere gemeenten zwaar op de begroting. Per inwoner besteedt Leeuwarden €2.579 aan het sociaal domein, tegen gemiddeld €1.438 in Nederland. Als de kosten in het sociaal domein tegen de verwachting in toch verder stijgen, dan zal de gemeente Leeuwarden snel moeten ingrijpen. Gezien het lage weerstandsvermogen is er immers weinig ruimte voor nieuwe tegenvallers.

Conclusie

Al jaren investeert de gemeente Leeuwarden erop los en dat heeft samen met kostenoverschrijdingen in het sociaal domein tot een riskante schuldexplosie geleid. Ondanks de ernstig verzwakte balans blijven de investeringen ook de komende jaren op een hoog niveau, mede gebaseerd op rooskleurige vooruitzichten. Maar de coronacrisis zet een streep door het zonnige toekomstscenario van dalende lasten in het sociaal domein en stijgende baten door onder andere grondverkoop. Grote kans dat de investeringen in de komende jaren boven de operationele kasstroom blijven liggen, waardoor de schulden verder oplopen. Als de investeringen niet worden bijgesteld, dreigen de schulden onhoudbaar te worden. Rente en aflossingen zullen immers een steeds groter beslag leggen op de inkomsten van de gemeente. De schuldverplichtingen zijn al gestegen van €36 mln in 2010 naar €52 mln in 2018. Omdat de gemiddelde rente in deze periode bijna is gehalveerd, valt de stijging van de rentelasten nog mee. Onlangs werd zelfs een tweejarige lening van €30 mln aangetrokken tegen een negatieve rente van 0,32%. De gemeente verdient dus aan deze lening. Schulden moeten echter worden afgelost en de rente kan in de toekomst weer stijgen. De gemeente moet daarom werk maken van het terugdringen van de schuldenlast. Zeker bij dalende inkomsten in een recessie zal de netto schuldquote snel in de gevarenczone terecht komen. Alleen stevige bezuinigingen of hogere gemeentebelastingen kunnen het tij dan nog keren. Geen fraai vooruitzicht voor de inwoners van Leeuwarden.

BESPAAR
DUIZENDEN
EURO'S

Feenstra | Adviesgroep

VERZEKERINGEN | HYPOTHEKEN | FINANCIËLE PLANNING

COMPLETE MAKELAARSDIENST
VOOR SLECHTS €1.195,00

✓

✓

✓

✓

✓

- Uw woning verkopen

- En deze volledig op Funda plaatsen

- Tegen een scherp tarief

- Ondersteund door een professionele makelaar van Huizonline

DAT KAN NU VIA FEENSTRA ADVIESGROEP!

INBEGREPEN IN HET TARIEF

- Onafhankelijk waardeoordeel van uw woning

- Professionele fotografie

- NEN plattegronden van de woning

- Digitale brochure voor de kijkers

- Uw eigen financieel adviseur

- Landelijke VasgroedPro makelaar

Persoonlijke Aandacht Verzekerd

Meer weten? Maak een afspraak

058-289 1111

hypotheken@feenstra-adviesgroep.nl

www.feenstra-adviesgroep.nl

DE NIEUWE
GENERATIE
TOYOTA C-HR

ALWAYS A
BETTER WAY

Vanaf

€ 30.995,-

Private Lease v.a.

€ 439,- p/m*

TIJDELIJK MET € 2.000,- ÉXTRA INRUILVOORDEEL
ÉN DIRECT UIT VOORRAAD LEVERBAAR

Toe aan een frisse én voordelige start? Stap dan nu met € 2.000,- extra inruilvoordeel in de vernieuwde Toyota C-HR! Geniet van z'n verfijnde design, premium interieur én van z'n indrukwekkende prestaties. Zelfs in de nieuwe en sportieve 2.0 High Power Hybrid (184 pk/135 kW) rijdt u tot wel 50% van de tijd elektrisch**, zonder te stekkeren. De nieuwe C-HR is direct uit voorraad leverbaar, dus u kunt er deze zomer nog mee op pad. Bezoek vandaag nog onze showroom voor een 'Corona-proof' proefrit.

Brandstofverbruik (EU 2018/1832) varieert van 4,8-5,3 l/100 km; CO₂ 109-119 gr/km.

*Toyota Financial Services leasetarief per maand o.b.v. Toyota Private Lease, 48 mnd, 10.000 km/jaar, wegenbelasting in provincie Utrecht, incl. max. bonus/malus (12 schadevrije jaren) en BTW, en excl. brandstof • Tarieven kunnen afwijken per provincie i.v.m. wegenbelasting en bij gekozen uitvoering, wijziging van opties, looptijd, kilometerage, schadevrije jaren en gewicht • Meerkilometerprijs varieert tussen € 0,04 en € 0,11 per km, exacte prijs staat vermeld op de offerte • Actievoorwaarden van toepassing • Toetsing en registratie BKR • directsales@toyota.nl • Actieperiode loopt van 01-07-2020 t/m 31-08-2020 (uiterste registratiedatum 30-09-2020). Prijswijzigingen en drukfouten voorbehouden. Toyota Financial Services trengt aanvullende autoverzekeringen onder bij Allianz Benelux N.V. (AFM-vergunningnummer: 12042158) • Toyota Private Lease is ook verkrijgbaar zonder aanvullende verzekeringen • Er kunnen geen rechten aan worden ontleend. **Het daadwerkelijke te halen percentage is afhankelijk van de gebruiksomstandigheden, voertuigconfiguratie, acculeeftijd en -conditie, rijstijl en de gebruiks-, omgevings- en klimaatomstandigheden.

Strikwerda

Leeuwarden

Zulderkruisweg 6, 73, 058-7271100

Heerenveen

Businesspark Friesland-West 53, 0513-767200

Dronrijp

De Alde Mar 12, 0517-232800

toyota-strikwerda.nl

Bewoners Grote Kerkstraat komen in actie

Door Aly van der Mark

Het was kortgeleden weer raak in de Grote Kerkstraat: een vrachtwagenchauffeur die niet bekend was in Leeuwarden volgde zijn TomTom om naar het Gouverneursplein te rijden. Toen hij de bocht naar de Beijerstraat wilde nemen, lukte dat niet. Hij stak achteruit en ramde een hardstenen paal van één van de kleurrijke huizen van het Sint Anthony Gasthuis. Paal doormidden en de ijzeren stang waarmee die verbinding maakte met het huis uit de muur gerukt.

Een oplettende buurvrouw kon nog net een foto maken van de vrachtwagen toen die rechtdoor reed richting de Grote Kerk. De huismeester van het Sint Anthoon sprong op zijn fiets en wist met de foto de dader op te sporen die natuurlijk niets had gemerkt. Het was het zoveelste incident, een dag eerder was de paal eraan aangereden.

De gemeente is bezig met plannen om de binnenstad autoluw te maken, maar in principe is de Grote Kerkstraat al autoluw. Ter hoogte van de Doelestraat staan onder elkaar drie borden, wat op zich al verwarrend is. Onder het bovenste, een klein verbodsbord voor auto's, staat:

Verboden in te rijden, behalve voor bestemmingsverkeer

en daar zit nu net de crux: Wat is bestemmingsverkeer? Zijn dat alleen de omwonenden, of ook de vele bestelbuses die pakjes/boodschappen komen afleveren en de bezoekers van de talrijke koffieshops in de buurt? Een politieagent die ik er over aansprak zei: 'We handhaven niet, want het is niet te bewijzen!' Het gevolg is dat niemand zich wat van dat bord aantrekt en al helemaal niet van de 30-kilometerzone. Voetgangers moeten dan ook geregeld op de stoepjes voor de huizen springen en fietsers stappen af omdat ze anders gemangeld worden tussen vracht- en bestelwagens en de hekken.

Ook gebeurt het vrijwel dagelijks dat gemotoriseerd verkeer tegen de rijrichting van de Grote Kerkstraat inrijdt. Omdat auto's elkaar niet kunnen passeren geldt hier het recht van de sterkste/brutaalste. Daan Verhorst, die woont tegenover de Kleine Hoogstraat, is hier geregeld getuige van: 'Wij hebben voornamelijk, zo niet uitsluitend, overlast van spookrijders vanaf de Grote Kerk en verkeer vanaf de Eewal dat via de Kleine Hoogstraat tegen de richting inrijdt. Dat zijn veelal postbezorgers, maaltijdbezorgers, aannemersbusjes, veel verkeer met namen van bedrijven erop in zijn algemeenheid en dan natuurlijk nog de 'normale auto's' die ook maling hebben aan de verboden in te rijden-borden.'

Nu heeft de gemeente het plan om de Wortelhaven, de Eewal, het Gouverneursplein, het Raadhuisplein en het Hofplein autoluw te maken om het onder snelle jongeren populaire 'rondje om de fontein' te verhinderen, evenals de korte stops met draaiende motor om de koffieshops te bezoeken. Uit tellingen is gebleken dat 60% van het verkeer dat het plein op rijdt er meteen weer af rijdt.

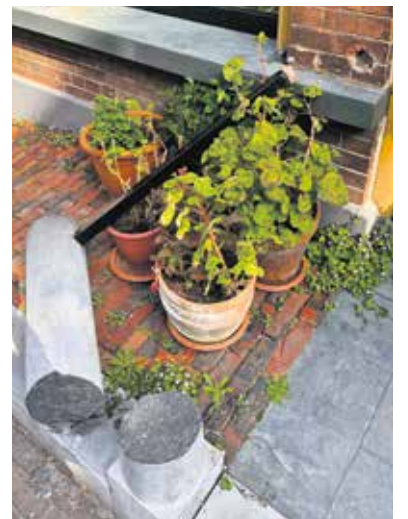
De Grote Kerkstraat en de Eewal zijn de enige straten om het Gouverneursplein met de talrijke koffieshops in de buurt te bereiken. Dus als de Eewal autoluw wordt, zal de al autoluwe Grote Kerkstraat nog meer worden belast.

Foto: Daan Verhorst

Foto's: Aly van der Mark

We handhaven niet, want het is niet te bewijzen

De gemeente ziet als een mogelijke oplossing de borden bestemmingsverkeer te vervangen door borden laden en lossen. Om te handhaven zou men camera's in willen zetten maar de kosten moeten nog worden onderzocht, evenals de privacybeperking van de omwonenden.

Een ander, nog gevaarlijker probleem is het kruispunt Grote

Kerkstraat, Beijerstraat, Pijlsteeg. De Beijerstraat en de Pijlsteeg vormen een belangrijke verkeersader voor fietsers en brommers van de binnenstad naar de Hogescholen en Bilgaard. De auto's in de Grote Kerkstraat rijden te hard over de kruising en de fietsers steken over zonder uit te kijken. Hier gebeuren dan ook vrijwel dagelijks bijna-ongelukken. In de Pijlsteeg staan haaiantanden, in

de Beijerstraat niet. Als het de gemeente menens is met het voorrang geven aan voetgangers en fietsers, zou van de Beijerstraat en de Pijlsteeg een voorrangsweg gemaakt kunnen worden met stopborden in de Grote Kerkstraat.

Al met al maken de bewoners zich ongerust over de nieuwe maatregelen. Aangezien de gemeente in de herfst een bijeenkomst wil beleggen met belanghebbenden is een petitie opgesteld, waarin onder andere wordt gesteld dat de smalle Grote Kerkstraat zonder trottoirs ten enenmale ongeschikt is voor intensief gebruik en dat de plannen van de gemeente de Wortelhaven en de Eewal verkeersluw te maken de overlast en het gevaar in de Grote Kerkstraat alleen maar zullen vergroten. De petitie gaat op het ogenblik rond bij de bewoners, commentaar van een van hen: 'Ze moesten er een museumstraat van maken, alle auto's eruit.' Op drukke dagen met veel toeristen lijkt het er al op: diverse stadsgidsen lopen met groepen door de Grote Kerkstraat tot grote ergernis van automobilisten.

HET AUTOLUW MAKEN VAN ZOWEL DE EEWAL ALS DE GROTE KERKSTRAAT IS EEN VRIJWEL ONOPLOSBAAR PROBLEEM WAARBIJ NIET ÉN DE KOOL ÉN DE GEIT GESPAARD KUNNEN WORDEN.

HEERLIJK, EEN BROODJE GRILWORST HALAL

'We zijn blij dat ons mooie Skrânshúske weer open kan. Hier presenteren we onze heerlijke broodjes. Proef eens ons broodje grilworst halal. Het water loopt me nu al in de mond. En ons broodje filet américain van fijn gemalen rauw rundvlees is ook niet te versmaden. Broodje bal, zo simpel mogelijk, of met de door Cor huisgemaakte satésaus. We moeten goed voor onszelf zorgen en daarbij is een goede voeding onmisbaar. Het is ook van belang om af en toe een goede pauze te nemen, daar is nu juist ons Skrânshúske voor bedoeld. Kom langs en proef de broodjes met beleg en eventueel met een Balinese currysaus.'

'De koffie staat klaar!'

MEINO SWART INTERNATIONALE SLAGERIJ VREDE IN DE SCHRANS IN LEEUWARDEN

Door Lisanne van der Ploeg (tekst en foto's)

Kasper van Dijk EN ZIJN TEKENINGEN

Tot op de dag vandaag is Kasper een van de weinige Nederlanders die deze techniek uitoefent. De stijl kenmerkt zich door verfijnde lijnen. Alhoewel zijn gezin op nummer 1 staat, is zijn werk als illustrator ook belangrijk. Ze zijn een soort van gedeelde nummer 1, kun je wel zeggen.

Nachtwerk
Met een tekening is Kasper zo'n 30 uur bezig. En dat is best lastig combineren met zijn baan van 32 uur als ordermanager en gezin. 'Ik vind het belangrijk om naast mijn gezin en werk wel gezien te worden met mijn tekeningen. Belangrijk, omdat deze techniek bijna niet wordt toegepast. Na een intensieve zoektocht vond ik maar twee andere tekenaars in Nederland die het ook doen. In het buitenland zijn er meer, maar het is daar meer bekend.' Volgens Kasper maakt dit zijn werk nog specialer. 'Ik heb contact met grote kranten gehad en ik vind het jammer dat zij mij niet het zetje geven om meer gezien te worden.' Er zit veel energie in een tekening. 'Ik leg mezelf veel druk op, ik wil dat het een mooie tekening wordt. Als je een dag hebt gewerkt, wil je natuurlijk ook wel eens met een biertje op de bank zitten en tv-kijken, maar tekenen is eigenlijk belangrijker voor mij. Wanneer ik dan een streep zet, gaat het vanzelf en kan ik tot midden in de nacht bezig zijn.' Alhoewel Kasper een eigen bureau heeft om boven in alle rust te werken aan zijn teke-

ningen, werkt hij het liefst aan de keukentafel. 'Het gevoel is daar beter, evenals het licht,' lacht hij.

Bijzonder
Hoe hij tot zijn tekeningen van Leeuwarden komt? 'Eerst zoek ik een plek op in de stad. Ik maak een foto van de hoek waarvan ik denk dat deze interessant kan zijn. Niet een hoek die al op Google te vinden is, ik wil wel dat het origineel is en blijft. Ik heb wel fotoreferenties nodig om de verhoudingen goed te krijgen.' Vervolgens zet Kasper de lijnen grof in het scratchboard en tekent hij ze in. 'Dat gebeurt handmatig, heel precies.' Mocht hij een foutje maken, dan kan hij dit herstellen. 'Maar dat kan maar 1 tot 2 keer op een bepaalde plek. De basis van het scratchboard is wit, daar zit een zwarte laag over. Dus als je te ver krast, zit je zo in het karton. Maar dat maakt het werk ook bijzonder.'

Eyecatchers
Alhoewel de nadruk de laatste tijd op cartoons lag, wil hij de Leeuwarder straatbeelden weer oppakken. 'Ik heb me voorgenomen om weer meer tekeningen

De liefde voor het tekenen en illustreren is Kasper van Dijk met de paplepel ingegoten. Als zoon van Arno van Dijk werd er thuis elke dag getekend. Na het overlijden van zijn vader in 2014 heeft Kasper zich met veel passie toegelegd op het tekenen van de zeldzame techniek: Scratchboard.

TROTS WAAR IS KASPER HET MEEST TROTS OP? EEN TEKENING VAN KONINGIN BEATRIX. 'HIER ZIT ZO'N 40 TOT 45 UUR AAN TIJD IN, VAN VOORBEREIDING TOT EINDPRODUCT', VERTELT HIJ TROTS. HIER ZIT ALLES IN WAT KASPER BELANGRIJK VINDT, VAN EEN STUK VERHAAL VERTELLEN TOT TRIGGEREN. 'HET IS GEMAAKT VOOR EENZAME OUDEREN. IK WILDE KIJKEN WAT IK VOOR GEVOEL ZOU OPWEKKEN WANNEER MEN BEATRIX ALS EEN EENZAME OUDERE ZIET DIE WEEMOEDIG NAAR OUDE FOTO'S ZIT TE KIJKEN, TERWIJL BUITEN HET FEESTGEDRUIS IS.' OP DE TEKENING IS BEATRIX AFGEBEELD MET HONDENPANTOFFELS. HAAR GEZICHTSUITDRUKKING IS ER DUIDELIJK EEN VAN VERDRIET.

van Leeuwarden te maken. Ik wil nieuw werk hebben, ook omdat er eind van dit jaar drie exposities op de planning staan. Ook zijn er contacten met het Historisch Centrum Leeuwarden in verband met een interessante samenwerking. Ik heb voor nu allemaal gebouwen getekend, de eyecatchers van Leeuwarden. Je probeert de indrukwekken-

de gebouwen eruit te pikken, maar dan kom je wel snel bij de bekende gebouwen uit. Enigszins jammer, maar ook logisch, en het is herkenbaar voor mensen.'

Drijfveer
Of er nog iets op Kasper zijn lijst staat, of iets wat hij graag zou willen tekenen? Niet specifiek een gebouw of straatbeeld. 'Wat ik

graag zou willen, is meer gezien worden en het vertellen over deze mooie techniek. Mijn manier van werken wordt vergeleken met Escher. Ik leef nu nog, met mij kun je iets. Dus ik hoop op meer opdrachten, iets meer uitgelicht worden, werk publiceren en laten zien.' Geld is niet zijn drijfveer, maar meer het laten zien. Zijn werk te zien hangen in het Fries museum is echt een doel. Daarnaast biedt Kasper ook aan om voor particulieren te tekenen zoals portretten, huisdieren of een huis. Voor bedrijven bijvoorbeeld een menukaart of iets in een logo.

Altijd bezig met tekenen
Kasper is altijd bezig met tekenen. Niet alleen in beelden, maar ook in hoe hij het kan laten zien en hoe hij ermee bezig kan zijn. 'Het is moeilijk om voeten in de aarde te krijgen om een stap verder te komen. Ik kan hier nog niet mijn beroep van maken, wat ik wel zou willen. Ik zou elke dag volop het liefst willen tekenen, maar dat zit er voor nu nog niet in.' Volgens Kasper moet de balans iets anders. Minder werk, meer tekenen.

EEN HEERLIJK WARME WEBASTO KACHEL IN UW AUTO?

RIJ NU NAAR DE KLIMAATBEHEERSING SPECIALIST VAN FRIESLAND VOOR UW AUTO, BOOT OF CAMPER

AUTOTEMP LEEUWARDEN | URANUSWEG 14 | 058-2885355

Wol als afval naar China? Slecht idee, vonden wij.
Daarom maakten we Leeuwarder dekens
van Leeuwarder wol.

Zo'n 150 vrijwilligers spinnen, breiden, haakten, viltten en weefden de wol
en maakten er dekens van. Het resultaat is tot 1 september te bewonderen op
Over de kelders 28.

10 minuten-workshop

In de pop-up expo kun je ook zelf leren spinnen, weven, haken of breien
in een 10-minuten workshop.

De kudde

De schapen van Leeuwarder herder Sam Westra grazen in De Groene Ster.
Het zijn Drentse heldeschapen, Schoonebekers en allegaartjes.

Symposium "Wol, waarde, werk"

Op 31 oktober organiseert Pleed in het Landbouwmuseum het symposium
"Wol, waarde, werk". Voor meer info en deelname, zie onze website pleed.nl.

POP-UP EXPO IEDERE VRIJ & ZA 12-17 UUR

Over de Kelders 28, Leeuwarden, VRIJ ENTREE

MEER INFO: WWW.PLEED.NL

t/m 29 augustus

IJzerhandel Postmus aan het Ruitterskwartier

Kleindochter Joke Elzinga-Postmus reageerde op ons verhaal over de ijzerwinkel Postma aan de Voorstreek en verstrekke Ida van der Wal nadere informatie. In juni is Joke Elzinga-Postmus overleden.

Ik ben de oudste kleindochter van mijn opa Christiaan Postmus en Chris is de oudste (en enige) kleinzoon. Wij zijn de kinderen van opa's oudste zoon Bennie. Jongere zoon Henk nam later de zaak over en kreeg drie dochters. Zijn oudste dochter Froukje is wat jonger dan Chris en heeft de zaak daarna van Henk overgenomen. Grappig detail; de man van Froukje heeft bij Postma op de Voorstreek gewerkt. Daarna werd het een keten en verhuisde de zaak in de jaren negentig naar Dronrijp. Mijn vader deed de boekhouding.

Opa Postmus is geboren in 1896 en overleden in 1965. Hij is begonnen met een

Foto's uit het album van Joke Elzinga-Postmus

Ik bewaar dierbare herinneringen aan ze. Oma, misschien niet zo spontaan en opa, extravert, druk en gul. En altijd met een sigaar. Later kwam zoon Henk met zijn gezin daar te wonen.

handkar vanaf het Oldehoofsterkerkhof, later met een soort kraam op het Zaailand. Vanaf de jaren 50-60 zijn ze begonnen in het pand aan het Ruitterskwartier. Ze woonden als gezin in de Torenstraat. Mijn vader is aan de voet van de Oldehove geboren. Het pand was op de hoek van het Ruitterskwartier en de Ype Brouwerssteeg (nu café Scooters). De Friesche Club en de Kingma's Bank waren de naaste burenen. Ze hadden ook nog pandjes in de Ype Brouwerssteeg en achter de Harmonie was de houtopslag.

Rauwerda was een geduchte concurrent. Postmus IJzerhandel verkocht, naast hout, ook schaatsen en sleep deze ook. Er was geen nee te koop. Ik kan de winkel nog uittekenen met al die bakjes vol losse schroeven, spijkers enzovoort. Ik vond het er altijd heel bijzonder. Ook was er nog een pakhuis in de Wolvesteeg.

Ik herinner me de trap naar boven nog waar oma dan was. Opa en oma hadden in de kamer een buitenspionnetje, en

zo konden ze, zittend voor het raam in de kamer, met uitzicht op het latere parkeerterreinje tussen gerechtshof en de Harmonie, zien wat er op het Ruitterskwartier gebeurde.

Vrijdag's kwamen er veel boeren en buitenlui in de winkel. De spullen moesten dan met een vrachtbrief worden verzonden. Chris moest dan naar de karrieders op het Oldehoofsterkerkhof naar een bewuste karrieder. Maar die was vaak onvindbaar, die zat meestal in het café!

Eric Hoekstra hemelburger te Leeuwarden

DE 13 VOORDELEN VAN DE EU OP EEN RIJTJE

(Leeswaarschuwing: dit is geen sponsored content of advertorial van D'66, de NPO of de LC)

- 1 Met mijn OV-kortingkaart kan ik in de hele EU met 40% korting reizen.

2 Dankzij de EU hoef ik nooit meer een paspoort of een ID-kaart mee te nemen als ik naar een ander EU-land ga.

3 Dankzij de EU bloeit de Nederlandse visserij.

4 Nederlandse boeren en pluimveehouders hoeven dankzij de EU niet langer te concurreren met milieu-vervuilende bedrijven uit landen als Oekraïne.

5 De schuldenberg van de Nederlandse staat is dankzij de EU gedaald.

6 Dankzij de EU zullen onze kinderen het beter hebben dan onze babyboomende ouders het ooit gehad hebben.

7 Dankzij de EU is mijn eigen risico in de zorg afgeschaft.

8 Mensen in de bijstand zijn dankzij de EU niet langer verdacht tot het tegendeel bewezen is.

9 Dankzij de EU zijn de voedselbanken nagenoeg uit Nederland verdwenen.

10 Dankzij de EU dalen de huizenprijzen en stijgen de lonen.

11 De EU steunt de enige democratie in het Midden-Oosten in de strijd tegen de dictaturen eromheen.

12 Dankzij de EU zullen de Duitsers (1940-1945) en de Fransen (1795-1813) nooit meer de baas zijn in Nederland.

13 Dankzij de EU betalen multinationals in elk Europees land een eerlijke belasting.
- Kniel neder en roep luid 'Europa, houzee' en stem op een regeringspartij. Nu zijn we nog Europese burgers, maar weldra wereldburgers!

“Harrie Muis

Beschaving en ontlasting, een moeizame verstandhouding

Een van de dingen die mij altijd bevreemd heeft aangaande de Friese hoofdstad is het ontbreken van een openbare sanitaire voorziening in het centrum van de stad, eenvoudig toegankelijk en eventueel tegen een kleine vergoeding te gebruiken voor stadsbezoekers en winkelend publiek. Mijn overtuiging was altijd dat je de stand van de beschaving voor een groot deel kunt aflezen aan de toegankelijkheid van de dit type sanitaire voorzieningen.

Met het verdwijnen van de V&D blijven de sanitaire noodstopoplossingen voor het stadscentrum beperkt tot de parkeergarage en eventueel de Hema, de laatste als bedrijf niet echt een publieke voorziening. In het coronaire tijdperk is de urgentie er niet minder om zolang diverse horeca-etablisementen gesloten blijven en gaandeweg slechts deels open gaan. Diverse plekken om gratis je fiets te stallen levert zonder meer stadsgemak op en verdienen alle complimenten maar een centrale locatie om je achterwerk tijdelijk te stallen voor een andere urgentie zou mijns inziens het beschavingsniveau enorm optillen en de druk op de onhygiënische panieklekjes hoognodig ontlasten.

Recreatiepark De Tien Heugten

Boek nu uw zomervakantie in een Safaritent of neem uw eigen caravan mee!

Drenthe...
doet wat met je

www.detienheugten.nl

Westdorperstraat 29 | 9443 TM Schoonloo
Reserveren via 0592 501 220

KOM SCHILDEREN BIJ ATELIER JAAP KET

Sluit aan
bij een
gezellige
schilders-
groep

In een stimulerende omgeving (De Westerkerk in het hartje van Leeuwarden), heb je toegang tot allerlei materialen en de deskundige begeleiding van Jaap.

ER IS NOG PLEK OP MAANDAGAVOND EN DINSDAGMORGEN. KIJK VOOR MEER INFO OP JAAPKET.NL

Curieuze woede in raad over woningbouw in Leeuwarder dorpen

Door Andries Veldman

Fractievoorzitter Tuininga van de FNP pleitte woensdag nog eens voor meer aandacht voor woningbouw in de dorpen. Dat heeft hij wel vaker gedaan en dat wekt bij sommige fracties woede op. Ook nu was het weer raak. Ditmaal stookte Stellingwerf van GroenLinks het vuurtje op. Van der Galiën (Lijst 058) schoot meteen in zijn bekende kramp en Bruininx (D66) en Jacobse (Gemeentebelangen) meenden Tuininga bestraffend te moeten toespreken. Heel flink, met zijn allen tegen de FNP. Enige barmhartigheid richting FNP was er alleen van de kant van Rijpma van de ChristenUnie.

Het zou mooi zijn als deze debatten zouden plaatsvinden aan de hand van concrete cijfers over de woningbouwbehoefte en het aantal gerealiseerde woningen. Wethouder De Haan (PvdA) roept vaak dat we achterliggen op de planning. Welke planning precies? Dat zegt hij er niet bij. Aantallen en locaties lopen in deze discussies voortdurend door elkaar.

In het 'Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden' van juni 2016 staat te lezen dat Leeuwarden ruimte moet creëren voor het bouwen van bruto circa 4.500 woningen. Die cijfers gelden voor een periode voor 'de komende vijf en tien jaar'. Hiermee wil de gemeente de groei van 3.500 huishoudens faciliteren en de verwachte sloop van circa 1.000 woningen compenseren.

Voor de dorpen is volgens deze nota de bouw van 250 woningen voorzien. Dat is toch echt niet veel, op een totaal van 4.500. Een constatering die los staat van de vraag, wat, waar en wanneer.

'Techum lijkt wat uitgegroeid' In Beleid in beeld, de bijlage bij de jaarstukken, staat geschreven, dat Leeuwarden jaarlijks gemiddeld zo'n 400 nieuwbouwwoningen toevoegt en ook zo'n 400 jaarlijkse toevoegingen tot stand brengt, bijvoorbeeld door de verbouw van kantoorpanden tot woonpanden. Hier wordt in het geheel niet gesproken over 'achterlopen op de planning'. Vermeld wordt dat Leeuwarden jaarlijks haar woningvoorraad met iets meer dan 1% ziet groeien. Dat is meer dan gemiddeld in Nederland en Fryslân en in lijn met steden als Groningen en Zwolle. Opmerkelijk is de vermelding in deze paragraaf, dat 'Techum wat uitgegroeid lijkt, als deze wijk hetzelfde patroon volgt als veel andere oudere nieuwbouwwijken zal op termijn de bevolkingssomvang wat gaan dalen.'

Het kan blijkbaar in Leeuwarden heel snel gaan met de veroudering van nieuwbouwwijken. Dorps wonen in het 'suburbane' stedelijk gebied, zoals het zo modieus heet, heeft, daar lijkt het op, een beperkte houdbaarheidsdatum. Raadslid Stellingwerf van GroenLinks weet ook wel dat het met de planning veel kanten op kan. Niet voor niets stelde hij in september 2019 schriftelijke vragen aan de wethouder naar aanleiding van de laatste cijfers van het CBS. In 2016 voorspelde het CBS voor

Leeuwarden een groei van 3800 huishoudens tussen 2020 en 2040. In 2017 dacht het CBS dat het zou gaan om een toename van 4.200. De laatste, meest recente voorspelling kwam uit op 3.400 huishoudens erbij. Dat varieert nogal.

Volgens het antwoord van het college aan GroenLinks doet dit er allemaal niet toe. Van de laatste voorspelling zegt de wethouder dat het cijfer 'iets lager' ligt dan de vorige prognoses. Het doet er allemaal eigenlijk niet toe, want de plannen op het gemeentekantoor moeten koste wat kost doorgaan. 'De nieuwe prognoses geven geen aanleiding om de fasering van de Zuidlanden aan te passen'. Daarmee wordt bevestigd dat zinsneden in het 'Afwegingskader Woningbouw' over de flexibiliteit van de sturingsinstrumenten en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de praktijk weinig betekenis hebben.

Provincie en flexibele planologische bewegingsruimte

Er is nog iets. Tussen gemeente en provincie vindt regelmatig overleg plaats over woningbouwbehoefte en uitvoering van plannen. De provincie schrijft bijvoorbeeld (brief 18 december 2018): 'Ook tussen uw gemeente en de omliggende gemeenten/regio's is sprake van een groei-/krimprelatie. Dit vraagt ook voor de gemeente Leeuwarden om een verantwoorde regionale planning van woningbouw.'

En de provincie vervolgt:

'In uw voorstel te komen tot regionale woningbouwafspraken vraagt u veel ruimte en flexibiliteit. U verwacht dat de woningvoorraad met ca. 3.500 woningen netto zal toenemen in de periode 2016 - 2025. U vraagt om een planologische flexibele bewegingsruimte van 130 % (4.500 woningen) om

bij uitval te kunnen schuiven in de plannen. Uitgangspunt is hierbij dat u qua uitbreiding zult blijven aansluiten bij wat actuele inzichten in prognoses en realisatie laten zien.'

Verderop herhaalt de provincie nog eens: 'Dit maakt dat wij kunnen instemmen met een beleidsprogramma gericht op ca. 4.500 woningen planaanbod, niet als realisatie-ambitie, maar als flexibele planologische ruimte.' De gemeente eist dus voor zichzelf een hele ruime marge op om flexibel te kunnen zijn. Als bewoners van bijvoorbeeld Goutum en De Zuidlanden aandringen op flexibiliteit, dan is het antwoord meteen: het ligt al vast in onze plannen.

Het zou mooi zijn als in de gemeenteraad breder dan nu het geval is wordt gezocht naar een verstandig beleid gelet op de getalsmatig door de provincie geconstateerde ruimte van zo'n 1000 woningen.

Het zou best eens kunnen blijken dat het spoor van FNP zo gek nog niet is. Wat woensdag in het oog liep was de afwezigheid in deze discussie van de PvdA-fractie. Misschien was men daar nog bezig met het ingewikkelde verhaal dat mevrouw Antolovic hield toen het onlangs over Blitsaerd ging. Als sociaal-democraat was zij het eens met GroenLinks. Een partij die nu kiest voor ook andere bouw dan alleen voor de rijken in Blitsaerd. Maar haar voorgangers, ook sociaal-democraten, hadden andere verwachtingen gewekt en daar moest ook aan worden voldaan. Zo veranderen de sociaal-democratische opvattingen snel al naar gelang tijd en plaats.

DES TE MEER REDEN VOOR STEVIGE DISCUSSIES OP DIT MOMENT, OOK AL HEEFT WETHOUDER DE HAAN ALLES AL GEREGLD.

Waar kunnen wij u mee helpen?

Comfortzorg

Begeleiding
Verzorging en verpleging
bij u thuis

Ook in de regio Leeuwarden

0513 - 437764

Info@comfortzorg.nl
www.comfortzorg.nl

LEES OP LIWWADDERS.NL OVER SÚDWEST-FRYSLÂN

- Wat is er aan de hand in Súdwest-Fryslân?
- Ambtelijke top gemeente scoort 3,4
- Vriendjespolitiek in ambtelijke top
- Veel interne kritiek op hoogste ambtenaar

Fidesta 't Vissershûs | Leeuwarden

Zorg met net dat beetje extra

U woont zelfstandig met professionele en warme zorg bij de hand, met net dat beetje extra. Echt persoonlijk, dat is wat Fidesta 't Vissershûs kenmerkt. De kleinschalige, beschutte woonzorgvoorziening is voor ouderen die lichte tot matige zorg nodig hebben en behoefte hebben aan aandacht, veiligheid en welzijn.

Meer info:
Jan en Greta Visser
(058) 767 60 58
fidesta.vissershuis.nl

't Vissershûs

Wonen met zorg | Tijdelijk verblijf met zorg | Dagbesteding

Ontwikkeling vormt je leven

Investeren in jezelf =
investeren in de
wereld.

NLP Practitioner Opleiding, Leergang
Total Coaching@I, als je kwaliteit wilt.

In de **27 jaar** dat **Bureau Land** opleidingen geeft, wordt het duidelijk dat mensen die investeren in zichzelf uiteindelijk veel **succesvoller** worden dan mensen die doorgaan met dat wat ze doen en niets bijleren.

Drs. JOke Land, directeur van I.I.T.P. - Bureau Land, sinds 1993, geeft aan dat er grote behoefte is in de maatschappij om terug te keren naar jezelf, en in contact te zijn met wat je echt wilt, leren om dit neer te zetten in het leven en zo meer kracht en voldoening te halen uit je werk en je relaties. Minder twijfel? Meer zelfkracht?

Om je weer **echt** te kunnen verbinden, zeker in deze jachtige tijd, is inzicht in de werking van het brein en jouw denken onontbeerlijk. De NLP Practitioner Opleiding is een complete Opleiding waarin je praktische tools leert om aan de slag te gaan met je eigen groei en voortgang. Wijzer worden over jezelf? **Nieuwe dingen leren?**

TOEPASBARE PSYCHOLOGIE, Hoofdtrainer van de NLP Opleiding en de Leergang Total Coaching@I en II is **psycholoog**, dat is **belangrijk** als je zo intensief met mensen werkt. Wetenschappelijk opgeleide trainers is een pré, zodat jij de overstijging en kennis krijgt die jij verdient in jouw ontwikkeling. Humor, **praktische**

oefeningen en veel plezier met een mooie groep die vanuit allerlei beroepsgroepen komen. Mensen leren kennen die iets willen in hun leven en die ook komen voor een prachtige ontwikkeling.

Zoek jij kwaliteit?

Wil jij ver weg blijven van de onzin? Wil jij bij een **betrouwbaar en deskundig** Instituut, echt goede dingen leren? I.I.T.P. - Bureau Land is een opleidingsinstituut waar psychologie direct toepasbaar wordt ingezet. Al 27 jaar ervaring in het opleiden en trainen van mensen op persoonlijk en professioneel gebied. www.bureau.land.nl

Voor mensen die willen! En **echte deskundigheid** op prijs stellen. **WIJ WETEN WAT WIJ DOEN! JIJ OOK??**

OP VAKANTIE MET EEN CAMPER GEEFT U GEEN
BEPERKINGEN IN DE 1.5 METER MAATSCHAPPIJ

CAMPER HUREN? CAMPERVERHUUR BEDRIJF IN GRONINGEN

QUALITY TIME
CAMPERS

'Beleef je vrijheid'

WIJ VAN QUALITY TIME CAMPERS VERHUREN NIET ALLEEN CAMPERS, WE LATEN UW VAKANTIEDROMEN UITKOMEN. ONS BEDRIJF HEEFT EXCLUSIEVE LMC CAMPERS DIE KWALITEIT EN COMFORT UITSTRALLEN, ZODAT U MET UW LMC VAN EEN GEWELDIGE VAKANTIE KUNT GENIETEN.

QUALITY TIME
CAMPERVERHUUR B.V.

○ Johan van Zwedenlaan 9b ○
○ 9744 DX Groningen ○
○ 050 2110 032 ○

○ info@qualitytimecampers.nl ○

*ZIE WEBSITE VOOR VAKANTIEPERIODE

QUALITYTIMECAMPERS.NL

Gaat u scheiden?

Vraag ons GRATIS
scheidingsboekje
aan.

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Mèt oog voor uw emoties.

Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of **bel 058-2664085** voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl

www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner
Plan je nieuwe toekomst!

DE SCHEIDINGSPLANNER

ALIMENTATIEVERPLICHTING EN HET CORONAVIRUS

BEHOEFTE EN DRAAGKRACHT BELANGRIJKE FACTOREN ALIMENTATIEBEREKENING

Bij een alimentatieberekening spelen twee factoren een rol, namelijk de behoefte en de draagkracht. De behoefte van zowel de kinderen als van uzelf moet ten tijde van de echtscheiding worden vastgesteld. Deze behoefte blijft immers, met inachtneming van de jaarlijkse indexatie, gelijk gedurende de periode van de alimentatieverplichting. Bij de herberekening speelt de draagkracht een belangrijke rol: wat heeft u vandaag en morgen in uw portemonnee.

De hoogte van de alimentatie is dus door de draagkracht veranderlijk. Het alimentatiebedrag kan bijvoorbeeld wijzigen op het moment dat uw financiële situatie wijzigt, waardoor de overeengekomen alimentatie niet meer aan de wettelijke maatstaven voldoet.

ONZEKERE TIJDEN DOOR HET CORONAVIRUS

Momenteel hebben we allemaal te maken met de ontwikkelingen rondom het coronavirus en de

onzekerheden, maar ook economische gevolgen, die dit met zich meebrengt. Als u in loondienst bent, hoeft de huidige situatie niet per se een inkomensverandering met zich mee te brengen. Voor zzp'ers en ondernemers kan dit echter helaas een ander verhaal zijn. Voor hen is dit een onzekere periode, waarin er een groot verschil kan zijn in vraag, uitvoering en diensgevolge omzet.

WAAR KUNT U TEGENAAN LOPEN?

- Een verlaging van de omzet kan leiden tot financiële problemen, bijvoorbeeld ten aanzien van vaste lasten zoals huur en hypotheek. Maar uiteindelijk ook met betrekking tot de alimentatieverplichting jegens de ex-partner of kinderen. Die loopt namelijk zonder tussentijdse aanpassingen gewoon door.
- De draagkracht van een ondernemer wordt in de regel gebaseerd op basis van een te verwachten winst. Maar wat als deze winst door de huidige situatie niet realiseerbaar is en u derhalve door de betaling van de alimentatie in liquiditeitsproblemen komt?

WAT KUNT U DOEN?

Ons advies is altijd om eerst in gesprek te gaan met uw ex-partner om eventueel in onderling overleg met hem/haar tot een (tijdelijke) regeling te komen. Indien uw ex-partner begrip heeft voor de situatie, kunt u de alimentatie tijdelijk herzien. Dit kan worden vormgegeven in een algehele opschorting, maar wellicht ook in de vorm van een verlaging. Beide situaties kunnen tegen elkaar afgewogen worden en hopelijk kunt u hierdoor met elkaar tot een minnelijke oplossing komen. Uiteraard kunnen de adviseurs van de Scheidingsplanner hierin voor u bemiddelen. Ook kunnen we eventueel een herberekening van de alimentatie uitvoeren aan de hand van uw huidige situatie. De (tijdelijke) afspraken kunnen we daarna voor u vastleggen in een aanvullende overeenkomst.

WAT ALS MIJN EX-PARTNER NIET WIL MEEWERKEN?

Als uw ex-partner onverhoopt niet wil meewerken aan een tijdelijke oplossing, dan kunnen

wij uw ex-partner aanschrijven. Dit wil over het algemeen wel helpen om uw ex-partner in beweging te krijgen. Wanneer deze poging ook voor u succesvol is, kunnen wij de (tijdelijke) afspraken met het eventueel opnieuw berekende alimentatiebedrag vastleggen in een aanvullende overeenkomst.

Toch zijn er helaas altijd gevallen bekend, waarin er helemaal geen medewerking wordt verleend. Mocht dit zo zijn, dan staat altijd als uiterste middel de gang naar de rechter open. Per situatie moet er bekeken worden of dit tot de mogelijkheden behoort en of deze stap als zinvol wordt beschouwd. In dat geval is het van belang dat er een met de Scheidingsplanner samenwerkende advocaat wordt ingeschakeld, zodat de rechter verzocht kan worden de alimentatie opnieuw te beoordelen.

ANS BOONSMA, SCHEIDINGSPLANNER
FRIESLAND, KIJK VOOR MEER INFO
WWW.SCHEIDINGSPLANNER.NL

Heeft u nog oude (kapotte) gouden of zilveren sieraden?

Ze zijn veel geld waard!!

Kapot, versleten, onbruikbaar, wij bieden u een eerlijke sloop prijs.

Gouden en zilveren sieraden en munten kopen wij in voor een samen met u te bepalen prijs.

Kom vrijblijvend langs.

GJ VAN ARK JUWELIER

Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gjvanarkjuwelier.nl

DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

EDDY & HENNY:

Je kenne toeristen van alles wiismake

EDDY 'Je snappe soms niet wat se in un rondleiding allemaal fertelle.'

HENNY 'Je kenne toeristen fan alles wiismake.'

EDDY 'In de bajes fertelden se un ferhaal; ik sei: dat klopt niet.'

HENNY 'Wie kan dat nou beter wete as Eddy.'

EDDY 'Ik sei: die foto is nomen in Groningen. Der hew ik oek sitten.'

HENNY 'Fertel Eddy wat! Dur binne meensen die so lang in Liwwadden sitten hewwe dat se sich al Liwwadder noemden.'

15.950,-

Dacia Logan MCV 0.9 Tce Tech Road, CLIMATRO, 2019, rood, 30212 km, clim. contr., cr.contr., nav. syst.

18.850,-

Mazda Cx 5 2.0 SkyActiv-G 165 Skylease GT 2, 2016, zwart, 141020 km, clim.contr., cr.contr., nav. syst.

15.750,-

Mercedes Benz A Klasse 180 Lease Edition Ambition, NAV, 2016, roodmet., 129120 km, airco, cr.contr., nav. syst.

11.999,-

Peugeot 2008 1.2 PureTech Style, NAVI, PANO, 2015, grijsmet., 84492 km, airco, cr.contr., nav. syst.

16.950,-

Volkswagen Golf Sportsvan 1.4 Tsi 125pk, 2015, brons met., 64279 km, airco, clim.contr., l.m.v.

14.950,-

Volkswagen Passat Variant 1.4 TSI ACT Comfortline, 2014, grijsmet., 120818 km, clim.contr., cr.contr., nav. syst.

Alfa Romeo Mito 1.3 JTDm ECO Super, CLIMATR, N, 2016, 120763 km, 9.999,-
Audi A1 1.2 TFSI Attraction Pro Line, A, 2011, 130838 km, 7.950,-
Audi A1 Sportback 1.0 TFSI Pro Line 95PK, 2016, 114289 km, 12.250,-
Audi A3 Limousine 1.4 TFSI CoD Attraction, 2015, 146064 km, 14.999,-
Audi A4 Avant 1.8 TFSI Pro Line Business, 2012, 156762 km, 12.999,-
Citroen C1 1.0 e-VTi Airscape Cool, ELECTR, 2014, 91197 km, 6.900,-
Dacia Logan MCV 0.9 Tce Prestige, TREKHAAR, 2014, 63285 km, 7.950,-
Ford Ka 1.2 Cool & Sound, 2011, 37459 km, 4.999,-
Ford Fiesta 1.0 EcoBoost Titanium, LEDE BE, 2013, 152891 km, 7.350,-
Hyundai Matrix 1.6i Style, AUTOMAAT, CR CONTR, 2009, 68995 km, .. 6.400,-
Kia Picanto 1.0 CVT EconomyPlusLine, NAVI, 2017, 39370 km, 8.499,-
Mini Mini 1.6 One MINIMALIST Business Line, 2010, 98504 km, 6.950,-
Mitsubishi Pajero 3.2 Di-D GLX HR, 2007, 217805 km, 9.499,-
Nissan Micra 1.2 DIG-S Tekna, NAVI, PANORAM, 2012, 86992 km, 5.850,-
Nissan Qashqai 1.6 dCi Connect Edition !! 1800, 2014, 117520 km, ... 13.850,-
Nissan X Trail 1.6 DIG-T Connect Edition, 1800, 2016, 74707 km, 19.850,-
Opel Meriva 1.4 Cosmo, TREKHAAR, CLIMATR, 2010, 73822 km, 7.950,-
Opel Crossland X 1.2 Turbo 120 Jaar Edition, AIR, 2019, 1690 km, ... 19.950,-
Peugeot 208 1.2 VTI Envy, TREKHAAR, CLIMAT, 2013, 116441 km, 7.600,-
Peugeot 2008 1.2 PureTech Blue Lion, NAVI, 2017, 92574 km, 14.750,-
Renault Megane 1.2 Tce Expression, NAVI, CLIM, 2013, 56006 km, ... 8.750,-

Renault Megane Estate 1.2 Tce Limited, TREKH, 2015, 107711 km, 10.750,-
Seat Leon 1.4 EcoTSI FR Connect, CR CONTR, 2016, 89845 km, 15.450,-
Skoda Fabia 1.0 Active, AIRCO, CV AFST, E, 2016, 110062 km, 7.750,-
Skoda Fabia Combi 1.2 TSI Drive, TREKHAAR, 2017, 77227 km, 12.250,-
Skoda Yeti 1.2 TSI Active Edition, NAVI, C, 2015, 83390 km, 14.750,-
Skoda Octavia Combi 1.0 TSI Greentech Ambition, 2016, 131630 km, ... 13.450,-
Suzuki Swift 1.2 Select, AIRCO, NAVI VIA AP, 2018, 53505 km, 12.499,-
Suzuki Grand Vitara 2.0-16V Shogun, 2007, 151553 km, 7.250,-
Toyota Aygo 1.0 Access, 2011, 116620 km, 3.350,-
Toyota Land Cruiser 3.0 D-4D SX, 2006, 235722 km, 14.999,-
Volkswagen Up 1.0 take up! BlueMotion, AIRCO, 2015, 111953 km, 6.450,-
Volkswagen Up 1.0 high up! BlueMotion, CR CON, 2016, 128873 km, .. 7.250,-
Volkswagen Up 1.0 move up! BlueMotion, AIRCO, 2016, 74055 km, 7.250,-
Volkswagen Polo 1.0 BlueMotion Edition, AIRCO, 2016, 100876 km, 10.450,-
Volkswagen Polo 1.0 TSI Comfortline, N-TYPE, A, 2017, 92508 km, .. 13.450,-
Volkswagen Golf 1.0 TSI Comfortline, AFNB TH, 2015, 99342 km, ... 13.950,-
Volkswagen Golf Variant 1.6 TDI Highline, TREKH, 2015, 163298 km, ... 9.999,-
Volkswagen Golf Variant 1.0 TSI Highline VOLLE A, 2017, 147314 km, 14.499,-
Volkswagen Jetta 1.4 TSI Hybrid Highline, CLIMAT, 2013, 101836 km, 11.450,-
Volkswagen Touran 1.2 TSI Comfortline BlueMotion, 2012, 180152 km, 8.499,-
Volkswagen Tiguan 1.4 TSI Connected Series, !! N, 2016, 95100 km, 21.750,-

Autobedrijf van der Meij bv

Oant sjen bij Autobedrijf- en Autoservice van de Meij!
Waar goede service en persoonlijke aandacht voorop staan.

Munewei 2, Ferwert • tel. 0518-412 323
www.autobedrijfvandermeij.nl

vrijdag 31 juli 2020 | 20.15 uur | Entree € 20,- | Doopsgezinde Kerk Leeuwarden
Kaartverkoop: info@appassionata-leeuwarden.nl, www.apollo-ensemble.nl
De zaal is ingericht op 1,5 meter, volgens de RIVM-maatregelen | Er is geen pauze
Let op: reserveren verplicht!

Zwaluwconcert

‘daar waar de zwaluw haar nest bouwt zal
voorspoed heersen’

feestelijke kamermuziek

muziek van Biber, Fasch, Janitsch, Purcell, Telemann, Vivaldi

Apollo Ensemble
David Rabinovich - viool
Peter Tabori - hobo
Robert de Bree - hobo en blokfluit
Thomas Oltheten - fagot
Marion Boshuizen - klavecimbel

www.appassionata-leeuwarden.nl

vrijdag 28 augustus 2020 | 20.15 uur | Doopsgezinde Kerk Leeuwarden
Entree € 20,- | Kaartverkoop: uitsluitend via info@appassionata-leeuwarden.nl
De zaal is ingericht op 1,5 meter, volgens de RIVM-maatregelen | Er is geen pauze
Let op: reserveren verplicht!

Goldbergvariaties – Johann Sebastian Bach

‘Bachs meesterwerk op klavecimbel’

Pieter-Jan Belder, klavecimbel

www.appassionata-leeuwarden.nl

NIEUW IN LEEUWARDEN: Goedkope Self Storage!

Bekijk de units op onze website en reserveer direct:

www.storagespot.nl

- ✓ Goedkope opslag
- ✓ Gratis leenaanhanger
- ✓ Overdekt laden/lossen
- ✓ Voor bedrijf & particulier
- ✓ 24/7 open voor klanten
- ✓ Flexibel te huur
- ✓ Camera beveiliging
- ✓ Schoon & droog
- ✓ Archief, inboedel, voorraad en goederen opslag

STORAGE SPOT

Poolsterweg 1C Leeuwarden | info@storagespot.nl | 06 4555 4888